

Tereza Bojanovská

CVIČEBNICE CIZÍCH SLOV V ČEŠTINĚ

(zaměřeno na lékařskou praxi)



Cvičebnice cizích slov v češtině

(zaměřeno na lékařskou praxi)

Mgr. Tereza Bojanovská, 2024

Obálka, grafický návrh a zpracování: Anna-Marie Neduhová

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví

Ruská 2412/85

100 00 Praha 10

www.ipvz.cz

Počet stran: 121

Vydání první

V Praze roku 2023

Všechna práva vyhrazena. Bez předchozího písemného souhlasu vydavatele je zakázáno jakékoliv další rozmnožování, přetištění či další šíření obsahu této publikace nebo jakékoliv její části, a to včetně kopírování, skenování či převádění do elektronické podoby a uchovávání v jakýchkoliv firemních či soukromých sítích a databázích.

© Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví, 2023

ISBN: 978-80-87023-77-8

PŘEDMLUVA

Předkládaná cvičebnice byla vytvořena jako učební pomůcka a doplňující materiál pro ukrajinské zdravotnické pracovníky studující češtinu jako cizí jazyk. Jednotlivá cvičení jsou soustředěna na užití latinismů a grécismů figurujících v české medicínské terminologii, se kterou se nejen lékaři, ale i další pracovníci oblasti zdravotnictví, setkávají každý den.

Pozornost je soustředěna na deklinaci (skloňování) těchto substantiv (podstatných jmen) ve větách, tedy v kontextu. Studenti mají možnost opakování a procvičení látky, která je probírána v rámci jazykových kurzů českého jazyka pro zdravotnické pracovníky při Institutu postgraduálního vzdělávání, a to zejména v návaznosti na kurz a učebnici úrovně B2-1, kapitola první – Kardiologický pacient.

Hlavním cílem, který byl akcentován při tvoření obsahu cvičebnice, je poskytnutí studijní opory studentům češtiny jako cizího jazyka a získání jistoty v aktivním používání lékařské terminologie v každodenní praxi.

Mnoho úspěchů při studiu češtiny přeje

*Mgr. Tereza Bojanovská
Lektorka češtiny jako cizího jazyka*

¹ BOJANOVSKÁ, T. PEREBYINIS, D. TROJANOVÁ, P. VIDNEROVÁ, V., 2023.

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky B2-1. díl. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví. ISBN 978-80-87023-74-7. S. 7-16.

VYSVĚTLIVKY

Adjektivum (adj.) – přídavné jméno

Substantivum (sub.) – podstatné jméno

Deklinace – skloňování

Plurál (pl.) – množné číslo

Singulár (sg.) – jednotné číslo

Nominativ (nom.) – první pád – kdo, co

Genitiv (gen.) – druhý pád – koho, čeho

Dativ (dat.) – třetí pád – komu, čemu

Akuzativ (ak.) – čtvrtý pád – koho, co

Vokativ (vok.) – pátý pád – oslovujeme

Lokál (lok.) – šestý pád – kom, čem

Instrumentál (inst.) – sedmý pád – kým, čím

Femininum (fem.) – ženský rod

Maskulinum (mas.) – mužský rod

Neutrum (neut.) – střední rod

PŘEHLED LEKCÍ

Vysvětlivky	3
Kategorie gramatického rodu lékařských termínů	6
Teoretický úvod	6
Jak určujeme gramatický rod u latinismů a grécismů?	6
Cvičení – určujeme gramatický rod	7
Jak se nazývají moji kolegové?	12
Maskulina typu pedagog	12
K maskulinu utváříme feminina	13
Profese v plurálu	15
Cvičení – profese v plurálu – mužský i ženský rod	15
Deklinace profesí v ženském rodě	18
Skloňování profesí v mužském rodě	19
Cvičení deklinace profesí v ženském a mužském rodě	20
Arytmie bez arytmie jako růže bez růže	26
Feminina s koncovkou -e, -ie	26
Cvičení deklinace feminin s koncovkou -e, -ie	27
Deklinace feminin s koncovkou -ea, -oa	38
Deklinace maskulin a neuter zakončených na -us, -ius, -eus, -um, -ma	41
Maskulina neživotná s koncovkou -us, před kterou stojí souhláska	42
Maskulina neživotná s koncovkou -us, před kterou stojí samohláska	42
Neutra s koncovkou -um, před kterou stojí souhláska	43
Neutra s koncovkou -um, před kterou stojí samohláska	43
Neutra s koncovkou -ma	44
Čeština krásná, aneb i v lékařské terminologii zkracujeme a utváříme hovorové tvary	50
Odvozování slov	53
Souhrnná cvičení	55
KLÍČ	60
Použitá literatura a zdroje	102

KATEGORIE GRAMATICKÉHO RODU

LÉKAŘSKÝCH TERMÍNŮ

TEORETICKÝ ÚVOD

Soustředíme-li se na lékařskou terminologii v češtině, je nutné si nejdříve uvědomit důležitost správného určení gramatického rodu těchto specifických substantiv. Studenti se často spoléhají na svůj rodný jazyk a předpokládají, že forma a gramatický rod konkrétního termínu bude v češtině shodný. Opak je ale pravdou. Jako tomu bývá i u dalších skupin substantiv, i v této lexikální oblasti se setkáváme s odlišným gramatickým rodem.

Mužský rod termínu v ukrajinštině či ruštině neodpovídá mužskému rodu v češtině (*kritérium – střední rod*). Koncovka nominativu singuláru –a není vždy reprezentantem ženského rodu (*trauma, aneurysma, téma – střední rod*).

Uvedená fakta jsou pro studenty češtiny jako cizího jazyka problematická a je nutné si hned na začátku práce s medicínskými termíny uvědomit, že správné učení gramatického rodu je klíčem k úspěšnému osvojení deklinace (skloňování) v singuláru i plurálu a následném užití slov v praxi, protože latinismy a grécismy jsou v češtině plnohodnotně zařazeny do deklinačního systému domácích podstatných jmen.²

Je důležité mít na paměti, že správné určení gramatického rodu substantiva je klíčové pro následnou deklinaci (skloňování) a užití ve větě.

² Internetová příručka, Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupné online na: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=latinismy#bref3>

JAK URČUJEME GRAMATICKÝ ROD U LATINISMŮ A GRÉCISMŮ?

Při určování gramatického rodu latinismů a grécismů v češtině obecně vycházíme z následujících teoretických informací:

- 1)** Podstatná jména mužského rodu mají koncovku nominativu singuláru -us/ méně často -es.
Koncovka následuje po souhlásce.
- 2)** Podstatná jména středního rodu mají koncovku -um/-ma
- 3)** Podstatná jména ženského rodu mají koncovku -ea/-ie³

Kromě kategorie gramatického rodu nás zajímá i kategorie životnosti a neživotnosti. Podrobněji se tomuto tématu budeme věnovat v následujících kapitolách.

³ BOJANOVSKÁ T., PEREBYINIS D., TROJANOVÁ P., VIDNEROVÁ V., 2023.

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky B2-1. díl. Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví. ISBN 978-80-87023-74-7. S. 10.

CVIČENÍ – URČUJEME GRAMATICKÝ ROD

a) Mezi níže uvedenými slovy vyhledejte termíny rodu mužského, ženského a středního.

Likvorea, aneurysma, status, septum, sérum, urea, laparoskopie, trombus, kalcium, revma, gonorea, nauzea, tracheotomie, terapie, ileus, antibiotikum, rytmus, exitus, artroskopie, punkce, katetr, meniskus, bonus, sputum, analgetikum, mýtus, diabetes, schéma, eukalyptus, virus, tonus, arytmie, hypertenze, leukemie

MUŽSKÝ ROD	ŽENSKÝ ROD	STŘEDNÍ ROD

b) K uvedeným slovům запиšte správnou formu adjektiv (přídavných jmen) z nabídky. Dbejte správnosti gramatického rodu. Některá slova jsou uvedena v plurálu! Slova z nabídky se mohou opakovat.

Nabídka: velký, malý, důležitý, rozsáhlý, neobvyklý, pěkný, nebezpečný, širokospektrý, nepravidelný, nažloutlý, zelený, menstruační

	trauma
	schéma
	trombus
	aneurysma
	antibiotika
	eukalyptus
	téma
	infekce
	terapie
	hypertenze
	antibiotikum
	rytmus
	sputum
	leukemie
	cyklus

c) Doplňte správné koncovky do vět.

Pacientovi byl__ diagnostikován__ těžk__ hypertenz__.

Leukemi__ je velmi závažn__ choroba.

Kvůli kritickému stavu pacienta byl__ proveden__ tracheotomi__.

To nov__ analgetik__, kter__ mi lékař předepsal, mi nevyhovuje.

Rozsáhl__ traum__ byl__ příčinou smrti pacienta.

Lékař byl za svou dobrou práci oceněn a získal příjemn__ bon__.

Na rýmu a nachlazení vyzkoušejte eukalypt__.

Artroskop__ a laparoskop__ se dnes řadí k běžným lékařským zákrokům.

Pacientce diagnostikovali diabet__ a byl__ jí doporučen__ správn__ diet__.

RS vir__ způsobuje respirační onemocnění a přenáší se kapénkami.

Viru__ Ebol__ byl poprvé zjiště__ během propuknutí krvácivé horečky v Zairu v r. 1976.⁴

Lékař sleduje pravideln__ srdeční rytmy__ pacienta.

d) Zapište gramatický rod k uvedeným slovním spojením.

Pravé srdce	
Hemolytická anémie	
Spánková laboratoř	
Úplná obstrukce	
Gilbertův syndrom	
Revmatická endokarditida	
Těžký ikterus	
Snížená perfuse	
Aspergerův syndrom	
Alkoholové delirium	
Pooperační péče	
Aortální stenóza	
Mentální anorexie	
Žluté sputum	
Atypický nález	
Ulcerózní kolitida	
Imunodeficitní stav	
Kostní dřev	
Laická resuscitace	
Febrilní pacient	
Diagnostické kritérium	
Pozitivní hemokultura	
Komorové septum	
Chronická insuficience	
Univerzitní stipendium	
Wervickeho centrum	
Alzheimerova choroba	
Blumbergovo znamení	
Absolutní slepota	
Tkáňový tlak	
Mozkomíšní mok	
Nebezpečné narkotikum	
Lékařské sympozium	
Těžké trauma	
Poškozený meniskus	
Hluboké kóma	
Zlomený metatarsus	
Zajímavý bonus	
Barevné spektrum	

JAK SE NAZÝVAJÍ PROFESE MÝCH KOLEGŮ?

JAK SE NAZÝVAJÍ PROFESE MÝCH KOLEGŮ?

Substantiva cizího původu nemusí nutně označovat jen neživé předměty. Stejně jako i ostatní podstatná jména rodu mužského v češtině i cizí slova rodu mužského mají kategorii životnosti. V rámci lékařské praxe se nejčastěji setkáváme s názvy odborností, profesí. Od těchto maskulin v češtině dále zpravidla utváříme názvy profesí v ženském rodě. Výjimkou je např. chirurg, kdy ženský rod neutváříme.

Dále existují názvy specializací, u kterých není tvorba ženského rodu obvyklá, např. ortoped, dietolog, pneumolog. Avšak vlivem současného jazykového trendu utváříme názvy podobných profesí i v ženském rodě – ortopedka, dietoložka, pneumoložka, chirurgka, aj.

MASKULINA TYPU PEDAGOG

V případě názvů povolání cizího původu s koncovkou -olog v lokálu a dativu singuláru převládá koncovka -ovi nad koncovkou -u. Koncovka -u se užívá téměř výlučně u názvů stojících před vlastním jménem osoby.⁵

a) Zapište názvy profesí v mužském rodě k jednotlivým oborům (v nominativu singuláru).

Imunologie	
Kardiologie	
Ortopedie	
Chirurgie	
Interna	
Pediatric	
Radiologie	
Diabetologie	
Gynekologie	
Urologie	
Neurologie	
Anesteziologie	
Patologie	
Endokrinologie	
Onkologie	

⁵ ŠTÍCHA, F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny. Praha: Academia, 2021. ISBN 978-80-200-3185-3. S. 459.

K MASKULINU UTVÁŘÍME FEMININA

Feminina v češtině utváříme nejčastěji přidáváním sufixu -ka (asistent – asistentka). U maskulin zakončená na -a (např. internista, kolega) někdy dochází ke změnám, kdy ženský rod utváříme i s pomocí sufixu -yně (internistka X kolegyně). Tato slova je nutné si pamatovat. Dalším momentem, kterému je třeba věnovat pozornost je střídání souhlásek při tvorbě názvů profesí v ženském rodě.

G → Ž (kardiolog – kardioložka, chirurg – chirurgka)

K → Č (medik – medička, etik – etička)

Některé názvy profesí v ženském rodě je třeba vytvářet s pomocí dodatečného – i-.

Pediatr – pediatrička

Hygienik – hygienička

a) K uvedeným slovům запиšte profese ženského rodu.

Pedagog	
Psycholog	
Internista	
Asistent	
Kardiolog	
Specialista	
Imunolog	
Terapeut	
Fyzioterapeut	
Medik	
Radiolog	
Pediatr	
Gynekolog	
Psychiatr	
Hematolog	
Revmatolog	
Specialista	
Profesionál	

PROFESE V PLURÁLU

PROFESE V PLURÁLU

Utváření nominativu plurálu u životných podstatných jmen rodu mužského bývá v češtině někdy problematické. Nesmíme zapomínat na to, že u životných maskulin je třeba z měkké koncovky přecházet na tvrdou, např.: *Kluk – kluci, pediatr – pediatři, doktor – doktoři*. V závislosti na změkčování dochází i ke změně koncové souhlásky, a to z pravopisných důvodů.

Pokud slovo *kluk* končí na *K* a našim úkolem je utvořit nominativ plurálu, kdy je třeba dosadit měkkou koncovku *-i*, pravidla českého pravopisu nedovolují po *K* koncovku *-i* zapsat. Z toho důvodu měníme *K* na *C*.

Další podobné změny souhlásek jsou *CH* na *Š*, *H* na *Z*. Když pracujeme se substantivy mužského rodu, která byla do češtiny přejata, často se dává přednost koncovce-ové nominativu plurálu (psycholog → psychologové, ekonom → ekonomové).

CVIČENÍ – PROFESE V PLURÁLU – MUŽSKÝ I ŽENSKÝ ROD

a) Uveďte profese v množném čísle.

Radiolog	
Pediatr	
Internista	
Specialista	
Profesionál	
Hematolog	
Pacient	
Alergolog	
Ortoped	
Chirurg	
Hematolog	
Laborant	
Asistent	
Kardiolog	
Operatér	
Medik	

b) Zapište, kdo pracuje na oddělení.

Slova v závorkách uveďte ve správné formě nominativu plurálu.

V naší nemocnici pracují *(lékař specialista)*.

Na kardiologii pracují dva *(kardiolog)* a tři *(asistent)*.

Na chirurgii pracují čtyři *(operatér)*.

Dva *(alergolog)* mají ordinaci ve třetím patře.

Vedle nich mají ordinaci *(ortoped)*.

(Internista, pediatr, logoped a medik) se pravidelně setkávají na obědě v jídelně.

(Asistent, neurolog a psychiatr) spolu spolupracují na těžkých případech.

(Laborant a hematolog) právě mluví o výsledcích testů našeho nového pacienta.

(Pacient) leží na lůžkovém oddělení. Všichni *(kolega)* jsou velcí *(profesionál)*.

c) Tučně zvýrazněné části vět přepište v množném čísle.

Pediatr vypsál žádanku pacientovi.

Ortoped prováděl totální endoprotézu několik hodin.

Chirurg udělal pacientovi sádrovou fixaci.

Laborant přinesl výsledky krevních testů do ordinace.

Stomatolog zaplomboval stoličku vlevo dole.

Medik četl článek v lékařském časopise.

Kardiolog natočil pacientovi EKG.

Obvodní lékař poslal pacienta na vyšetření do nemocnice.

Logoped pomáhal pacientovi odstranit řečové potíže po těžkém úrazu hlavy.

Neurolog zkoumal projevy migrény.

Alergolog předepsal pacientce antihistaminika.

Gynekolog vysvětloval pacientce rizika rakoviny děložního hrdla.

Farmaceut míchal kapky a masti.

d) Zapište uvedené do vět profese v plurálu v mužském a ženském rodě.
Např.: Na kardiologii pracují kardiologové a kardioložky.

Na ortopedii pracují	
Na pediatrii pracují	
Na gynekologii pracují	
V laboratoři pracují	
Na interně pracují	
Na alergologii pracují	
Na imunologii pracují	
Na neurologii pracují	
Na chirurgii pracují	
Na psychiatrii pracují	
Na urologii pracují	
Na revmatologii pracují	
Asistent	
Kardiolog	
Operatér	
Medik	

DEKLINACE PROFESÍ V ŽENSKÉM RODĚ

Koncovka – a podle vzoru *žena*

Pád	Vzor singulár			Vzor plurál		
1	Žena	Pediatricka	Internistka	Ženy	Pediatricky	Internistky
2	Ženy	Pediatricky	Internistky	Žen	Pediatrickek	Internistek
3	Ženě	Pediatricce	Internistce	Ženám	Pediatrickám	Internistkám
4	Ženu	Pediatricku	Internistku	Ženy	Pediatricky	Internistky
5	Ženo!	Pediatricko!	Internistko!	Ženy!	Pediatricky!	Internistky!
6	Ženě	Pediatricce	Internistce	Ženách	Pediatrickách	Internistkách
7	Ženou	Pediatrickou	Internistkou	Ženami	Pediatrickami	Internistkami

Při skloňování ženských profesí v ženském rodě dochází k časté změně souhlásky K-C v dativu a lokálu singuláru. Ve tvarech plurálu dochází ke změně v genitivu, kdy před nulovou koncovku vkládáme samohlásku *e* (bez internistek, bez gynekoložek).

SKLOŇOVÁNÍ PROFESÍ V MUŽSKÉM RODĚ

Tvrdá koncovka podle vzoru *pán*

Pád	Vzor singulár		Vzor plurál	
1	Pán	Chirurg	Pánové, páni	Chirurgové
2	Pána	Chirurga	Pánů	Chirurgů
3	Pánovi	Chirurgovi	Pánům	Chirurgům
4	Pána	Chirurga	Pány	Chirurgy
5	Pane! Kluku!	Chirurgu!	Pánové! Páni!	Chirurgové!
6	Pánovi	Chirurgovi	Pánech	Chirurgůch
7	Pánem	Chirurgem	Pány	Chirurgy

V pátém pádě (vokativu) je nutné věnovat pozornost přítomnosti G, K, CH, kdy dochází ke změně koncovky z-e na-u. Proto oslovujeme způsobem: pane chirurgu! ale pane ortopedu! V lokálu plurálu se setkáváme se změnou souhlásky: G-Z (o chirurgůch), K-C (o medicích), CH-Š (o hoších).

Pád	Vzor singulár			Vzor plurál		
1	Turista	Kolega	Internista	Turisti/turisté	Kolegové	Internisti /internisté
2	Turisty	Kolegy	Internisty	Turistů	Kolegů	Internistů
3	Turistovi	Kolegovi	Internistovi	Turistům	Kolegům	Internistům
4	Turistu	Kolegu	Internistu	Turisty	Kolegy	Internisty
5	Turisto!	Kolego!	Internisto!	Turisti/turisté!	Kolegové!	Internisté!
6	Turistovi	Kolegovi	Internistovi	Turistech	Kolezích	Internistech
7	Turistou	Kolegou	Internistou	Turisty	Kolegy	Internisty

Podle vzoru *turista* skloňujeme profese mužského rodu, která mají v nominativu singuláru koncovku -a. Pozor si musíme dávat při skloňování slova *kolega*, kdy dochází ke změně koncovky nominativu a vokativu plurálu (kolegové). V lokálu plurálu dochází k již dříve zmiňovanému střídání souhlásek G-Z (kolezích).

CVIČENÍ – DEKLINACE PROFESÍ V ŽENSKÉM A MUŽSKÉM RODĚ

a) Zapište správné formy slovních spojení na základě zadání.

Zkušený chirurg – <i>gen.sg.</i>	
Talentovaná medička – <i>dat.sg.</i>	
Specialista neurolog – <i>dat.sg.</i>	
Nadějný medik – <i>lok.pl.</i>	
Náš imunolog – <i>ak.sg.</i>	
Výborná gynekoložka – <i>inst.pl.</i>	
Přední diagnostik – <i>lok.pl.</i>	
Znamení ortopedka – <i>gen.pl.</i>	
Naše stážistka – <i>dat.sg.</i>	
Milá kolegyně – <i>ak.sg.</i>	
Mladý kardiolog – <i>dat.pl.</i>	
Váš psychiatr – <i>gen.sg.</i>	
Starší lékař – <i>gen.pl.</i>	
Kolega laborant – <i>dat.pl.</i>	
Profesionální pediatrička – <i>dat.sg.</i>	

b) Doplňte správné formy substantiv ze závorek do vět.

(Pan kolega Novák), pojdte se podívat na ten rentgenový snímek!

Promluvili jsme si s (medici) a (medičky).

Naši (stážisti) a (stážistky) získali významné ocenění za svůj výzkum.

Dva z mých (pacienti) minulý měsíc navštívili (kolegyně) (alergoložka).

Nikdy nemluvím o svých (kolegové lékaři) za jejich zády.

Naším (internisté) se podařilo zahájit zajímavý výzkum.

Operaci menisku u několika (fotbalisté) provedlo pět našich předních (chirurgové, ortopedi, operatéři).

Kamarádka se vždycky chtěla stát (oftalmoložka) a dnes je úspěšnou (medička), která spolupracuje s (oftalmologové) v rámci své studijní stáže.

a) Přepište věty v jednotném čísle.

Kolegové internisté psali lékařské zprávy.

Pacienti se ptali na významy svých diagnóz.

Příznaky těchto onemocnění byly pacientům vysvětleny ortopedy.

Gynekologové se účastnili konferencí.

Kardioložky šly na oběd a potkaly v jídelně kolegy chirurgy.

Hasiči a záchranáři společně odstraňovali trosky automobilu a vyprošťovali těla pacientů.

Specialisté našich oddělení se zabývají problémy s vazokonstrikcemi.

Pediatřičky daly novopečeným maminkám užitečné rady.

Imunologové s kolegyněmi imunoložkami publikovali vědecké články.

Radiologičtí pracovníci se účastnili důležitého školení.

b) Přepište věty v množném čísle.

Pacientka chodí na pravidelnou kontrolu ke gynekologovi.

Chirurg a ortoped provádí operaci.

Imunolog se zapojil do nového výzkumu výskytu infekční choroby.

Pacient si stěžuje neurologovi na těžkou migrénu.

Podle kardiologa tento typ diagnózy není ojedinělým.

Laborantka, která je specialistkou ve svém oboru, provedla důležitý test.

c) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Alergoložka	Alergoložky
2	Alergoložky	
3		Alergoložkám
4	Alergoložku	
5		Alergoložky!
6		
7		

1	Psycholog	
2		
3		Psychologům
4		
5		
6	Psychologovi	
7	Psychologem	Psychology

1	Oftalmolog	
2	Oftalmologa	Oftalmologů
3		
4		
5		Oftalmologové!
6		
7	Oftalmologem	

1	Schizofrenik	
2		Schizofreniků
3		
4		Schizofreniky
5		
6	Schizofrenikovi	
7		

1	Profesionál	
2		Profesionálů
3	Profesionálovi	Profesionálům
4		
5		
6		
7	Profesionálem	

1	Fyzioterapeutka	Fyzioterapeutky
2		
3		
4	Fyzioterapeutku	Fyzioterapeutky
5		Fyzioterapeutky!
6		
7		

ARYTMIE BEZ ARYTMIE JAKO RŮŽE BEZ RŮŽE

ARYTMIE BEZ ARYTMIE JAKO RŮŽE BEZ RŮŽE

ARYTMIE BEZ ARYTMIE JAKO RŮŽE BEZ RŮŽE

ARYTMIE BEZ ARYTMIE JAKO RŮŽE BEZ RŮŽE

ARYTMIE BEZ ARYTMIE JAKO RŮŽE BEZ RŮŽE

FEMININA S KONCOVKOU -E, -IE

V české slovní zásobě nalezneme mnoho slov cizího původu s koncovkou -e, popř. -ie v nominativu singuláru. Tato slova často bývají cizího původu a nemálo z nich patří k lékařské terminologii. Ačkoliv se tato slova skloňují přesně podle českého vzoru *růže*, studenti s nimi mívají největší problémy.

Pád	Vzor singulár		Vzor plurál	
1	Růže	Infekce	Růže	Infekce
2	Růže	Infekce	Růží	Infekcí
3	Růži	Infekci	Růžím	Infekcím
4	Růži	Infekci	Růže	Infekce
5	Růže!	Infekce!	Růže!	Infekce!
6	Růži	Infekci	Růžích	Infekcích
7	Růží	Infekcí	Růžemi	Infekcemi

Příklady slov: anémie, terapie, uremie, anatomie, biologie, chemie, bakterie, tracheotomie, kolonoskopie, kardiologie, tracheoskopie, artroskopie, proteinurie, apnoe, dyspnoe, leukémie

CVIČENÍ DEKLINACE FEMININ S KONCOVKOU -E, -IE

a) Uved'te slova ze závorky ve správné formě, v singuláru.

Pacientka trpí (*leukemie, anémie, skepse, infekce*).

Pacient si stěžuje na (*hypertenze, dispnoe, deprese*).

Musíme provést (*repozice, fixace, reoperace, vakcinace*).

Pacientovi musíme podat (*infuze, anestezie, injekce*).

Doktor doporučil (*fyzioterapie, hospitalizace, vakcinace, medikace*).

Doktorka pacienta poslala na (*ultrasonografie, bronchoskopie, laparoskopie*).

Medik měl (*praxe*) na (*ortopedie, patologie, chirurgie, gynekologie*).

Asistent pracoval v (*ordinace, ambulance, márnice*).

Lékařka zjistila u pacienta (*infekce, embolie, ischemie*).

Pacient prodělal (*operace*), ale kvůli (*komplikace*) musel podstoupit (*reoperace*).

Specialisté operovali pacienta s poraněnou (*bránice, pohrudnice, sliznice*).

Z hlediska (*etiologie*) rozlišujeme primární a sekundární plicní (*hypertenze*).

Hledal v literatuře symptomy typické pro plicní (*hypertenze*).

b) Uved'te slova ze závorky ve správné formě plurálu.

Pacientka trpí (deprese, alergie, fobie).

Leař provedl několik (endoskopie, kolonoskopie, anestezie, vakcinace, biopsie).

Nekter choroby delme podle (klasifikace).

Leaři u alkoholov závislého pacienta bojují s opakovanými (intoxikace, deprese, skepse).

V nařem mst se nachází (nemocnice), ve kterých je mnoho (ordinace) profesionálních leařů různých (specializace).

Na pednřce profesor hovořil o druzích (encefalopatie) a (polyneuropatie).

V knize nařel obrázky s popisy a (definice) pojmu, které potřeboval ke zkouřce.

O těch (definice) pak debatoval s kolegy.

c) Určete pád, rod a číslo u vyznačených slov.

Onemocnění bylo způsobeno **bakteriemi**.

Podle **patogeneze** rozlišujeme primární a sekundární choledocholitiázu.

K **etiologii** cholelitiázy patří zánět, hemolýza a **dieta** s vysokým obsahem tuků.

Mezi příznaky plicní **hypertenze** patří nejčastěji slabost, únava, nevykonnost, dušnost, závrať a mdloby.

Pojmem **palpitace** označujeme stavy bušení srdce.

Při diagnostice plicní **hypertenze** sehrává důležitou roli sám nemocný.

Von Willebrandova choroba patří k vrozeným **koagulopatiím**.

Přívádění odkysličené krve k alveolům a odvádění okysličené krve se nazývá plicní **perfuzí**.

Metabolické a toxické **encefalopatie** a **neuropatie** jsou sekundární, tedy získané poruchy.

O **abstinenci** hovoříme zejména v případě závislostí na drogách nebo alkoholu.

Pacient se nemohl zbavit závislosti na drogách, a hlavně na **extázi**.

U **intoxikace** rozlišujeme dva možné případy – **intoxikaci** přírodními toxiny nebo umělými chemickými látkami a **intoxikaci** vzniklou nadměrným užitím alkoholu či jiných návykových látek.

d) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Infekce	Infekce
2		
3		
4		Infekce
5		Infekce!
6		
7		

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Infekce – <i>nom.pl.</i>
2)	Infekce – <i>nom.sg.</i>
3)	Infekcemi – <i>ins.pl.</i>
4)	Infekci – <i>ak.sg.</i>

1	Anémie	
2	Anémie	
3		
4		Anémie
5	Anémie!	Anémie!
6		
7		

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Anémie – <i>nom.pl.</i>
2)	Anémie – <i>nom.sg.</i>
3)	Anémii – <i>lok.sg.</i>
4)	Anémie – <i>gen.sg.</i>

1	Sepse	
2	Sepse	
3	Sepsi	
4		
5		
6		
7		Sepsemi

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Sepse – <i>gen.sg.</i>
2)	Sepse – <i>nom.sg.</i>
3)	Sepsí – <i>ins.sg.</i>
4)	Sepsích – <i>lok.pl.</i>

1	Terapie	
2		
3		
4		
5		
6		
7	Terapií	Terapiemi

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Terapie – <i>gen.sg.</i>
2)	Terapie – <i>nom.sg.</i>
3)	Terapií – <i>ins.sg.</i>
4)	Terapiích – <i>lok.pl.</i>

1	Dislokace	
2	Dislokace	
3	Dislokaci	
4		Dislokace
5		Dislokace!
6		
7		

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Dislokace – <i>gen.sg.</i>
2)	Dislokace – <i>nom.pl.</i>
3)	Dislokacemi – <i>ins.pl.</i>
4)	Dislokacích – <i>lok.pl.</i>

1	Alergie	Alergie
2		
3		
4		
5	Alergie!	
6		
7		Alergiemi

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Alergie – nom.sg.
2)	Alergie – nom.pl.
3)	Alergií – gen.pl.
4)	Alergii – lok.sg.

1	Deprese	
2	Deprese	Depresí
3		
4		
5		
6		
7		Depresemi

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1)	Depresi – dat.sg.
2)	Depresemi – ins.pl.
3)	Depresí – ins.sg.
4)	Depresí – gen.pl.

Vymyslete a запиšte věty s uvedenou informací.

1) Depresi – *dat.sg.*

2) Depresemi – *ins.pl.*

3) Depresí – *ins.sg.*

4) Depresí – *gen.pl.*

1	Sekundární plicní hypertenze
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Rozsáhlá plicní embolie
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Magnetická rezonance
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Anoxická encefalopatie
2	
3	
4	
5	
6	
7	

a) Doplňte tabulku skloňování v singuláru.

1	Sekundární plicní hypertenze
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Magnetická rezonance
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Rozsáhlá plicní embolie
2	
3	
4	
5	
6	
7	

1	Anoxická encefalopatie
2	
3	
4	
5	
6	
7	

b) Zapište správné formy slovních spojení dle zadání.

Kapénková infekce – gen.pl. -

Pokročilá degenerace – dat.pl. -

Protržená pohrudnice – ak.sg. -

Nutná edukace – ins.sg. -

Nevyhnutelná chemoterapie – ins.pl. -

Krevní cirkulace – dat.sg. -

Vitální funkce – gen.pl. -

Prenatální péče – gen.sg. -

Cévní transplantace – lok.sg. -

Snížená saturace – ak.sg. -

Značná apatie – ins.sg. -

Mentální retardace – gen.pl. -

Těžká epilepsie – lok.sg. -

Nečekaná reakce – lok.pl. -

Tepová frekvence – gen.sg. -

Srdeční akce – dat.pl. -

Asymptomatická fáze – ins.sg. -

Střevní perforace – ins.sg. -

Mozková ischemie – dat.sg. -

Nutná profylaxe – lok.sg. -

Krycí fólie – ak.pl. -

Základní klasifikace – lok.pl. -

Peritoneální koagulace – gen.sg. -

Genetická mutace – ins.pl. -

Účinná vakcinace – gen.pl. -

Celková anestezie – lok.sg. -

Podrážděná sliznice – dat.pl. -

Laická resuscitace – ak.sg. -

Koronární arterie – dat.sg. -

Mitrální insuficience – lok.sg. -

Náhlá euforie – ins.pl. -

Dusíková bilance – ak.sg. –

Jaterní funkce – ins.pl. –

Snížená koncentrace – lok.pl. –

DEKLINACE FEMININ S KONCOVKOU – EA, -OA

DEKLINACE FEMININ S KONCOVKOU – EA, -OA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Likvorea	Urea	Likvorey	Urey
2	Likvorey	Urey	likvoreí	Ureí
3	Likvorei	Urei	Likvoreám (-ím)	Ureám (-ím)
4	Likvoreu	Ureu	Likvorey	Urey
5	Likvoreo	Ureo	Likvorey	Urey
6	Likvorei	Urei	Likvoreách (-ích)	Ureách (-ích)
7	Likvoreou	Ureou	Likvoreami	Ureami

Příklady slov: gonorea, amenorea, lymforea, diarea, trachea, nauzea, seborea

a) Doplňte správné formy substantiv v singuláru i plurálu k uvedeným předložkám.

K (gonorea) –
Bez (amenorea) –
V (urea) –
Skrz (trachea) –
Bez (nauzea) –
O (seborea) –
Pro (lymforea) –
S (diarea) –
Při (likvorea) –
U (gonorea) –

b) Spojte k sobě cizí název a definici v češtině.

Gonorea	Nevolnost
Amenorea	Moč
Otorea	Vynechání menstruačního cyklu
Likvorea	Průdušnice
Urea	Únik likvoru z ucha
Rinorea	Kapavka
Trachea	Odtékání mozkomíšního moku
Nauzea	Únik likvoru nosem

c) Zapište správné formy slov z nabídky do vět.

1. *Likvor, rinorea, likvorea*

_____ označujeme únik _____ dutinou nosní. Obecně odtékání mozkomíšního moku v důsledku komunikace mezi subarachnoidálním a extrakraniálním prostorem označujeme termínem _____.

2. *Urea (2x), resorpce, funkce, diuréza, filtrace, exkrece*

_____ neboli močovina je degradační produkt aminokyselin a proteinů. Z organismu se vylučuje ledvinami a sice glomerulární _____ a tubulární _____. Při zvýšené _____ je nižší a při snížené se naopak zvyšuje. Koncentrace _____ v krvi je závislá na obsahu bílkovin v potravě, _____ ledvinami a metabolické _____ jater.

d) Zapište správné formy slovních spojení dle zadání.

Spánková apnoe – gen.sg. –

Těžká gonorea – ak.sg. –

Silná otorea – ak.sg. –

Primární apnoe – dat.sg. –

Náhlá rinorea – lok.sg. –

Poškozená trachea – gen.pl. –

Nečekaná amenorea – ins.sg. –

Nepříjemná nauzea – lok.pl. –

e) Doplňte slova z nabídky do vět ve správné formě a podle kontextu..

Nabídka: gonorea, dysmenorea (2x), hypomenorea, apnoe (2x)

1. Pacientka navštívila lékaře z důvodu problému s menstruačním cyklem. Stěžovala si na slabé krvácení, které navíc bývá málo časté. Lékař diagnostikoval _____ - hypomenorea
2. Pacientka se obrátila na lékařskou pomoc z důvodu extrémně silných menstruačních bolestí. Diagnóza se nazývá _____. Vlivem _____ musí pacientka užívat silná analgetika, aby mohla fungovat v běžném životě. Stav ji natolik omezoval a trápil, že potřebovala pomoc lékaře. – dysmenorea
3. Bakteriální infekce způsobena gramnegativním diplokokem *Neisseria gonorrhoeae* postihuje urogenitální ústrojí. Pacienti s _____ trpí uretritidou a teplotami. – gonorea
4. Apnoická pauza neboli _____ je stav, při kterém dochází k opakovanému nekontrolovatelnému zadržení dechu. Spánkovou _____ doprovází pokles saturace krve kyslíkem nebo i bradykardie.

DEKLINACE MASKULIN A NEUTER ZAKONČENÝCH

NA -US,-IUS,-EUS, -UM, -MA

DEKLINACE MASKULIN A NEUTER ZAKONČENÝCH NA -US, -IUS, -EUS, -UM, -MA

Maskulina (podstatná jména mužského rodu) a neutra (podstatná jména středního rodu) s koncovkami -us, -ius, -eus, -um, -ma mají specifické skloňování, avšak některá slova jsou výjimečná a přijímají koncovky vzoru hrad, které se přidávají k celému slovu. Mezi takové případy patří: bonus – bez bonusu, citrus – bez citrusu, korpus – bez korpusu, luxus – bez luxusu, status – bez statusu, chaos – bez chaosu. Tato slova je třeba si zapamatovat a pracovat s nimi podle tvrdého neživotného vzoru hrad.

Aby situace byla ještě trochu komplikovanější, v češtině existují slova cizího původu, která mají skloňování dvojí, tedy specifické a běžné. Do této skupiny slov řadíme např.: glóbus – bez glóbu/glóbusu, tonus – bez tonu/tonusu, virus – bez viru/virusu. U takovýchto slov máme tedy dvě možnosti, jak s nimi pracovat. Důležité je ale naučit se je nazpaměť a pamatovat na jejich nestandardní gramatické chování.

Cizí slova přejatá do češtiny mající koncovky – on nebo tvrdou souhlásku se skloňují standartně podle tvrdých vzorů pro rod mužský.

Následující tabulky skloňování demonstrují práci s cizími slovy mužského a středního rodu.

MASKULINA NEŽIVOTNÁ S KONCOVKOU – US, PŘED KTEROU STOJÍ SOUHLÁSKA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Cyklus	Rytmus	Cykly	Rytmy
2	Cyklu	Rytmu	Cyklů	Rytmů
3	Cyklu	Rytmu	Cyklům	Rytmům
4	Cyklus	Rytmus	Cykly	Rytmy
5	Cykle!	Rytme!	Cykly!	Rytmy
6	Cyklu	Rytmu	Cyklech	Rytmech
7	Cyklem	Rytmem	Cykly	Rytmy

Příklady slov: meniskus, modus, mýtus, parasympatikus, spasmus, sylabus, úzus, exitus, trombus, nervus, manus, ductus, alvus, pectus, oculus, musculus, uterus, metatarsus.

Do této skupiny slov se řadí o slova s koncovkou-es (diabetes), která budou mít stejné koncovky. Porovnejte následující příklad: *Nom. diabetes, Gen. diabetu, Dat. diabetu, Ak. diabetes, Vok. diabete, Lok. diabetu, Ins. diabetem.*

MASKULINA NEŽIVOTNÁ S KONCOVKOU – US, PŘED KTEROU STOJÍ SAMOHLÁSKA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Nukleus	Ileus	Nukley	Iley
2	Nukleu	Ileu	Nukleů	Ileů
3	Nukleu	Ileu	Nukleům	Ileům
4	Nukleus	Ileus	Nukley	Iley
5	Nuklee!	Ilee	Nukley!	Iley!
6	Nukleu	Ileus	Nukleech	Ileech
7	Nukleem	Ileem	Nukley	Iley

NEUTRA S KONCOVKOU – UM, PŘED KTEROU STOJÍ SOUHLÁSKA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Centrum	Spektrum	Centra	Spektra
2	Centra	Spektra	Center	Spekter
3	Centru	Spektru	Centrům	Spektrům
4	Centrum	Spektrum	Centra	Spektra
5	Centrum!	Spektrum!	Centra!	Spektra!
6	Centru	Spektru	Centrech	Spektrech
7	Centrem	Spektrem	Centry	Spektry

Příklady slov: analgetikum, antibiotikum, narkotikum, membrum, dorsum, tympanum, duodenum, cerebrum, intestinum, septum, sputum, anestetikum, sérum, antihypertenzivum.

Pozor na lokál plurálu u slov typu analgetikum. Vlivem souhlásky *K* dochází v lok. pl. Ke změně koncovky oproti tabulce vzoru a používáme tvary o analgetikách, antibiotikách, apod.

NEUTRA S KONCOVKOU – UM, PŘED KTEROU STOJÍ SAMOHLÁSKA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Stipendium	Opium	Stipendia	Opia
2	Stipendia	Opia	Stipendií	Opií
3	Stipendiu	Opiu	Stipendiím	Opiím
4	Stipendium	Opium	Stipendia	Opia
5	Stipendium!	Opium!	Stipendia!	Opia!
6	Stipendiu	Opiu	Stipendiích	Opiích
7	Stipendiem	Opieim	Stipendii	Opii

Příklady slov: symposium, gymnázium, opium, morfium, cranium, brachium, labium, ovarium, stadium, kritérium, magnesium, kalcium, delirium, konzilium, klimakterium.

NEUTRA S KONCOVKOU – MA

Pád	Vzor v jednotném čísle		Vzor v množném čísle	
1	Téma	Trauma	Témata	Traumata
2	Tématu	Traumatu	Témat	Traumat
3	Tématu	Traumatu	Tématům	Traumatům
4	Téma	Trauma	Témata	Traumata
5	Téma!	Trauma!	Témata!	Traumata!
6	Tématu	Traumatu	Tématech	Traumatech
7	Tématem	Traumatem	Tématy	Traumaty

Příklady slov: revma, astma, schéma, schizma, stigma, aneurysma, klima, kóma

a) Zapište správné tvary slovních spojení podle zadání.

Širokospektré antibiotikum – gen.sg. –

Nebezpečné narkotikum – nom.pl. –

Žluté sputum – lok.sg. –

Účinné analgetikum – ak.pl. –

Lékařské sympozium – lok.pl. –

Těžké trauma – dat.sg. –

Nevhodné klima – ins.sg. –

Alkoholové delirium – lok.sg. –

Poškozený meniskus – gen.pl. –

Hluboké kóma – lok.sg. –

Menstruační cyklus – gen.sg. –

Poškozený parasimpatikus – dat.sg. –

Zlomený metatarsus – gen.pl. –

Zajímavý bonus – ins.sg. –

Barevné spektrum – gen.sg. –

Důležité kritérium – lok.pl. –

Pokročilé stadium – ins.pl. –

Známý mýtus – lok.sg. –

b) Zapište správné formy slovních spojení v závislosti na uvedených slovech.

U (hemolytický ikterus) –

Vznik (granulom) –

Přítomnost (sérom) v ráně-

S (pruritus) kůže –

Ve (speciální spánková laboratoř)-

U (obstrukční ikterus) –

V (sérum) –

Vlivem (defekt) chlopně –

Podání (antidotum) –

Bez (spazmolitikum) –

Příčina (pneumothorax) –

O (hepatocelulární ikterus) –

V (proximální tubulus) –

Při (perniciosní anémie) –

Porucha (autistické spektrum) –

a) Doplňte do vět správné formy slov ze závorek.

Specialisté neurologové hovořili o (zajímavá témata) týkajících se (moderní neurověda) a objevech v oblasti fungování mozku a zejména (thalamus). Na tomto (schéma) je zobrazeno fungování míšního (reflex).

Pacient s (ikterus) vykazoval příznaky žlutého zabarvení tkání, které je patrné na kůži, na (sliznice) a očích (bělma) postiženého. (Ikterus) vzniká ve chvíli, kdy se v těle začne hromadit bilirubin. Porucha může být na jakékoliv (úroveň) jeho (metabolismus).

b) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Těžké trauma	
2	Těžkého traumatu	
3		
4	Těžké trauma	Těžká traumata
5		
6		
7		

1	Spánková apnoe	Spánkové apnoe
2	Spánkové apnoe	
3		
4		
5	Spánková apnoe!	
6		
7		

1	Prospěchové stipendium	Prospěchová stipendia
2		Prospěchových stipendií
3		
4		
5		
6		
7		

1	Zajímavé téma	Zajímavá témata
2		
3		
4		
5		
6		Zajímavých tématech
7	Zajímavým tématem	

1	Nebezpečné narkotikum	
2		Nebezpečných narkotik
3		
4		
5	Nebezpečné narkotikum!	Nebezpečná narkotika!
6		
7		

1	Menstruační cyklus	
2		
3	Menstruačnímu cyklu	
4		
5	Menstruační cykle!	Menstruační cykly!
6		
7		

1	Komplikovaný ileus	Komplikované iley
2		
3		
4		
5		
6	Komplikovaném ileu	
7		

1	Nazelenalé sputum	Nazelenalá sputa
2		Nazelenalých sput
3		
4		
5	Nazelenalé sputum!	Nazelenalá sputa!
6		
7		

1	Dlouhodobé kóma	
2		
3		
4	Dlouhodobé kóma	
5	Dlouhodobé kóma!	Dlouhodobá kómata!
6		
7		

a) Slova z nabídky doplňte do vět ve správné formě na základě kontextu věty. Některá slova je třeba použít v plurálu!

Nabídka: vízum, datum, konference, minimum, maximum, lyceum, jubileum, trauma, imunosupresivum, kritérium, anabolismus, farmacie, hypertenze, disekce, morfium, klasifikace, eustres, karcinom, apatie, symptom, mechanismus, luxace, septum, orgán, studium, katabolismus, resuscitace

Specialisté si před cestou na _____ museli vyřídit _____.

Podle _____ vystavení vidíte, že je recept propadlý a nyní si léky již vyzvednout nemůžete.

Laik dokázal úspěšně provést _____ s _____ odborných medicínských znalostí a zachránil tak tomu muži život.

Pacient byl operován po těžkém _____, a i když lékaři dělali _____, nakonec svému zranění podlehl.

Studenti zdravotnického _____ přišli do nemocnice na exkurzi.

Pacientce bylo diagnostikována vrozená srdeční vada zvaná defekt komorového _____.

Kolegové se sešli, aby mohli pográtulovat primáři k životnímu _____.

_____ označujeme stav, kdy dojde ke zranění kloubu způsobeným vychýlením kloubní hlavice z kloubního pouzdra.

Po transplantaci ledviny byla pacientu podána _____ pro zabránění odmítnutí transplantovaného orgánu.

Uchazeč o _____ na lékařské fakultě splnil všechna _____ přijímací zkoušky.

Naše mladá kolegyně se rozhodla změnit specializaci a přihlásila se na _____.

Kvůli _____ bylo pacientce doporučeno změnit povolání.

U pacienta došlo k _____ aorty, kdy krev začala proudit i mezi vrstvami stěny aorty.

Po podání _____ se pacientovi ulevilo od kruté bolesti.

Profesor vysvětloval studentům _____ zlomenin podle Tscherneho.

_____ označujeme druh stresu, který lidské tělo pociťuje při prožití pozitivního zážitku.

Po operaci _____ pacienta čekala dlouhá rehabilitace.

Pacientka trpící depresemi vykazovala _____.

Na základě _____ popsaných pacientem lékař stanovil správnou diagnózu.

Učitel vysvětloval studentům principy základních transportních _____ v buňce.

Studenti si před testem povídali o _____ a _____.

ČEŠTINA KRÁSNÁ, ANEB I V LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGII

ZKRACUJEME A UTVÁŘÍME HOVOROVÉ TVARY

ČEŠTINA KRÁSNA, ANEB I V LÉKAŘSKÉ TERMINOLOGII ZKRACUJEME A UTVÁŘÍME HOVOROVÉ TVARY

Čeština je jazyk velmi bohatý a rozmanitý. Ačkoliv se dobře naučíme spisovné tvary medicínských termínů, může nás v praxi překvapit pracovní slang našich kolegů. V následujících cvičeních se seznámíme se zkratkami a slangovými výrazy, se kterými se můžeme běžně v lékařské praxi setkat. Osvojením takové slovní zásoby můžeme předejít nedorozumění, budeme se cítit komfortněji v komunikaci s kolegy a zdravotnickým personálem obecně, navíc se ještě více přiblížíme vyjadřování rodilých mluvčích, což dodává užívání češtiny v praxi další příjemný rozměr.

a) Ke slangovým a substandardním lékařským názvům doplňte oficiální spisovný termín.

Sono –
Angio –
Vitálka –
Centrál –
Fibrómek –
Embolka –
Odmašťovna –
Višňák –
Schizouš –
Lymfáče –
Mentál –
Ležák –
Mrzák –
Ibáč –
Feťák –
Alkáč –
Čtyřka –
Gyps –

Nápověda:

Angiografie, sádrová fixace, malý fibrom, pacient s trvalým handicapem, vitální indikace, mentálně retardovaný člověk, narkoman, sonografické vyšetření, embolie, centrální žilní katetr, schizofrenik, Višněvského balzám, lymfocyty, protialkoholní léčebna, pacient upoutaný k lůžku, ibalgin (běžné analgetikum), pacient závislý na alkoholu, pokoj č. 4

b) Pacienti nerozumí. Odpovídejte na jejich otázky.

Manželka mi řekla, že jsem schizouš. Co to znamená?

Nevíte, co mi to doporučila paní lékárnice? Říkala, že si mám koupit višňák.

Pan doktor mě poslal na sono. Můžete mi říct, co to je a jak to probíhá?

Co mi to zavedete? Centrál? Co to znamená?

Kamarádka říkala, že můžu mít zvýšené lymfáče, ale nevím, co to je. Vysvětlíte mi to?

Sestřička mi říkala, že mě posílají na vyšetření na embolku. Co je to za diagnózu?

c) Přepište do spisovné češtiny.

Doktor mi řekl, ať si to mažu višňákem.

Ten chlap je po tý bouračce mrzák. Ale měl štěstí, že nezůstal úplnej ležák.

Bolí mě hlava jak střep, tak jsem vzala ibáč.

Viděls toho feťáka na náměstí?

Náš soused je pěkej alkáč. Už dvakrát byl v odmašťovně, ale nijak mu to nepomohlo.

Ten kluk se praštil do hlavy a je z něj totální mentál.

Co ta holka na čtyřce? Vitálka dobrá?

Doktorka mě poslala na rentgen a teď mám nohu v gypsu.

Prej, že Honza furt slyší hlasy. Je snad schizouš nebo co?

Vyšetříme lymfáče a uvidíme, co dál.

Zaveďte mu centrál!

ODVOZOVÁNÍ SLOV

ODVOZOVÁNÍ SLOV

a) Na základě uvedeného vzoru doplňte k uvedeným substantivům slovesa (verba) s použitím sufixu -ovat.

Např.: Komplikace – komplikovat

Infikace –

Práce –

Intoxikace –

Klasifikace –

Absorpce –

Aplikace –

Intubace –

Revize –

Resuscitace –

Mutace –

Vakcinace –

Demonstrace –

Generalizace –

Lokalizace –

Resekce –

Relaxace –

Korelace –

Koncepce –

Produkce –

Gradace –

Progrese –

Centralizace –

Stabilizace –

Amputace –

Transplantace –

Dilatace –

Selekce –

b) Vysvětlete, co znamenají uvedené názvy úkonů a činností.

Např.: intubovat – provést intubaci pacienta pro zajištění průchodnosti vzduchu dýchacími cestami

Transplantovat –
Relaxovat –
Resuscitovat –
Intoxikovat –
Absorbovat –
Aplikovat –
Produkovat –
Progredovat –
Amputovat –
Stabilizovat –

c) Doplňte do vět vhodná slova z nabídky na základě smyslu věty. Některá slova je třeba upravit do správného tvaru.

Nabídka: infikovat, produkce, stabilizovat, resuscitace, progredovat, amputace

Pacienta je nutné _____.

Pacientka byla v ohrožení života, nenahmatal jsem tep a zahájil _____.

Když budete odmítat léčbu, vaše onemocnění bude dále _____.

_____ byla jediným možným řešením, protože dolní končetina pacienta byla po autonehodě zničena, zlomená na několika místech a vlivem traumatu nebyl dostatečný průtok krve končetinou.

V případě bronchitidy – zánětu průdušek – dochází k _____ hlenu při kašli.

Umyjte si ruce, ať _____ ránu!

SOUHRNNÁ CVIČENÍ

D. Anémie

Chudokrevnost je český název pro _____ (anémie). Označuje snížení koncentrace _____ (hemoglobin) v _____ (krev). Řídíme se podle stanovených mezních hodnot pro určený věk a pohlaví. U mužů je norma _____ (hemoglobin) 136-176 g/l a u žen tato hodnota činí 120-168 g/l. Chudokrevnost je často spojená se sníženou _____ (koncentrace) _____ (erytrocyty) a _____ (hematokrit). Příčinou _____ (anémie) mohou být ztráty _____ (erytrocyty) – hemolýza. Dále sníženou tvorbou _____ (erytrocyty) nebo zvýšením objemu _____ (plazma), což nazýváme relativní, nebo též diluční, _____ (anémie). Do souboru _____ (symptomy), které provázejí _____ (anémie) řadíme bledost kůže a _____ (sliznice), únavu, pokles tělesné výkonnosti, _____ (tachykardie), oběhovou (insuficienci), zadýchání při námaze.⁴

E. Nervová soustava – složitý počítač nebo všemocný vládce?

Základní stavba a funkce nervové soustavy

Stavba a činnost nervové soustavy byla dlouho opředena tajemstvím. Prvním, kdo ve svém spisu z roku 170 našeho letopočtu souborně zpracoval učení o _____ (role) mozku jakožto řídicího _____ (orgán) celého těla, byl _____ (Galénos). Nebude na škodu, když si v této souvislosti připomeneme alespoň jeden slavných výroků _____ (Galénos): „Mozek je umístěn v hlavě jako velký král ve své pevnosti, všechny smysly jsou kolem něho jako služebnictvo a jako _____ (oběžnice), což potvrzuje, že sídlo _____ (duše) je nezbytně v tomto _____ (orgán).“ (Galénos) také potvrdil funkční souvislost _____ (mícha) s _____ (mozek), když považoval _____ (mícha) za prodloužený výběžek mozku, jenž slouží k ovládání _____ (končetiny). V jeho _____ (práce) najdeme mnoho správných poznatků o _____ (funkce) _____ (nervy).⁵

F. Mozek a jeho stavba

_____ (Regulace) nervová umožňuje velmi rychlé _____ (reakce) _____ (organismus) na rozmanité podněty zevního i vnitřního prostředí. Všechny části těla, všechny orgány jsou prostřednictvím _____ (periferní nervová soustava) spojeny s _____ (centrální nervová soustava), a to obojí směrem: dostředivě čili senzitivně i odstředivě, tj. motoricky nebo sekrečně. _____ (Centrální nervová soustava) tvoří mícha a mozek. Mícha uložená v _____ (páteřní kanál) má uvnitř _____ (šedá hmota), zevně _____ (bílá hmota). _____ (Šedá hmota) tvoří těla _____ (neurony), bílou hmotu výběžky _____ (neurony) obalené vrstvou _____ (myelin). Mícha je _____ (centrum) základních _____ (reflexy) hybných, svalového napětí, mikčního _____ (reflex), defekačního, erekčního, ejakulačního i jiných _____ (reflexy), jako jsou vazomotorické apod. Kromě toho představuje mícha spojku mezi _____ (periferie) těla a mozkem, a to pomocí _____ (sestupné) a _____ (vzestupné nervové dráhy).⁶

G. Doplňte do vět správné tvary slov ze závorky.

Kvůli _____ (dislokace) fraktury musel pacient na _____ (reoperace).
Na základě vyšetření lékař stanovil _____ (terapie a medikace).
Stav pacienta byl příliš vážný a musel postoupit _____ (operace) a následnou _____ (hospitalizace).
Při _____ (psychoterapie) se ukázalo, že pacient trpí nejen _____ (deprese), ale i _____ (schizofrenie).
Na (symposium) se hovořilo o chorobách _____ (artérie – PL).
Pacientka si stěžovala své _____ (gynekoložka) na problémy s _____ (menstruační cyklus).

H. Doplňte do vět správné tvary slov z nabídky.

Trachea (2x), laryng, bronchus (PL)

_____ je trubicovitý orgán, který vede vzduch z _____ dále do _____, přičemž zároveň zlepšuje jeho vlastnosti. Na příčném řezu je patrná základní struktura _____: ploténky hyalinní chrupavky tvaru podkovy, jejíž oba konce jsou spojené pomocí rovné paries membranaceus z hladké svaloviny a elastických vláken.⁷

⁴ Anémie, dostupné online na: <https://www.wikiskripta.eu/w/An%C3%A9mie> (upraveno)

⁵ KOČÁREK, Eduard. Biologie člověka. Biologie pro gymnázia. Praha: Scientia, 2010. ISBN 978-80-86960-47-0. Str. 192. (upraveno)

⁶ ROSYPAL, S. et al. Přehled biologie. Praha: Scientia, 1994. S. 506. (upraveno)

⁷ Trachea, dostupné online na: [https://www.wikiskripta.eu/w/Trachea_\(histologie\)](https://www.wikiskripta.eu/w/Trachea_(histologie)) (upraveno)

CVIČENÍ – URČUJEME GRAMATICKÝ ROD

e) Mezi níže uvedenými slovy vyhledejte termíny rodu mužského, ženského a středního.

MUŽSKÝ ROD	ŽENSKÝ ROD	STŘEDNÍ ROD
status trombus ileus rytmus exitus katetr meniskus bonus mýtus diabetes eukalyptus virus tonus	aneurysma septum sérum kalcium revma antibiotikum sputum analgetikum schéma	likvoreja urea laparoskopie gonorea nauzea tracheotomie terapie artroskopie punkce arytmie hypertenze leukemie

f) K uvedeným slovům запиšte správnou formu adjektiv (přídavných jmen) z nabídky. Dbejte správnosti gramatického rodu. Některá slova jsou uvedena v plurálu! Slova z nabídky se mohou opakovat.

Nabídka: velký, malý, důležitý, rozsáhlý, neobvyklý, pěkný, nebezpečný, širokospektrý, nepravidelný, nažloutlý, zelený, menstruační, velké trauma, pěkné schéma, nebezpečný trombus, nebezpečné aneurysma, širokospektrá antibiotika, zelený eukalyptus, důležité téma, rozsáhlá infekce, neobvyklá terapie, nebezpečná hypertenze, širokospektré antibiotikum, nepravidelný rytmus, nažloutlé sputum, nebezpečná leukemie, menstruační cyklus

g) Doplňte správné koncovky do vět.

Pacientovi byla diagnostikována těžká hypertenze.
Leukemie je velmi závažná choroba.
Kvůli kritickému stavu pacienta byla provedena tracheotomie.
To nové analgetikum, které mi lékař předepsal, mi nevyhovuje.
Rozsáhlé trauma bylo příčinou smrti pacienta.
Lékař byl za svou dobrou práci oceněn a získal příjemný bonus.
Na rýmu a nachlazení vyzkoušejte eukalyptus.
Artroskopie a laparoskopie se dnes řadí k běžným lékařským zákrokům.
Pacientce diagnostikovali diabetes a byla jí doporučena správná dieta.
RS virus způsobuje respirační onemocnění a přenáší se kapénkami.
Virus Ebola byl poprvé zjištěn během propuknutí krvácivé horečky v Zairu v r. 1976.¹⁶
Lékař sleduje pravidelný srdeční rytmus pacienta.

¹⁶ <https://www.lekari-bez-hranic.cz/ebola>

h) Zapište gramatický rod k uvedeným slovním spojením.

Pravé srdce – N
Hemolytická anémie – F
Spánková laboratoř – F
Úplná obstrukce – F
Gilbertův syndrom – M
Revmatická endokarditida – F
Těžký ikterus – M
Snížená perfuse – F
Aspergerův syndrom – M
Alkoholové delirium – N
Pooperační péče – F
Aortální stenóza – F
Mentální anorexie – F
Žluté sputum – N
Atypický nález – M
Ulcerózní kolitida – F
Imunodeficitní stav – M
Kostní dřev – F
Laická resuscitace – F
Febrilní pacient – M
Diagnostické kritérium – N
Pozitivní hemokultura – F
Komorové septum – N
Chronická insuficience – F
Univerzitní stipendium – N
Wervickeho centrum – N
Alzheimerova choroba – F
Blumbergovo znamení – N
Absolutní slepota – F
Tkáňový tlak – M
Mozkomíšní mok – M
Nebezpečné narkotikum – N
Lékařské sympozium – N
Těžké trauma – N
Poškozený meniskus – M
Hluboké kóma – N
Zlomený metatarsus – M
Zajímavý bonus – M
Barevné spektrum – N

JAK SE NAZÝVAJÍ MOJI KOLEGOVÉ?

e) Zapište názvy profesí v mužském rodě k jednotlivým oborům (v nominativu singuláru).

Imunologie – **Imunolog**

Kardiologie – **Kardiolog**

Ortopedie – **Ortoped**

Chirurgie – **Chirurg**

Interna – **Internista**

Pediatric – **Pediatr**

Radiologie – **Radiolog**

Diabetologie – **Diabetolog**

Gynekologie – **Gynekolog**

Urologie – **Urolog**

Neurologie – **Neurolog**

Anesteziologie – **Anesteziolog**

Patologie – **Patolog**

Endokrinologie – **Endokrinolog**

Onkologie – **Onkolog**

K MASKULINU UTVÁŘÍME FEMININA

b) K uvedeným slovům запиšte profese ženského rodu.

Pedagog – **Pedagožka**
Psycholog – **Psycholožka**
Internista – **Internistka**
Asistent – **Asistentka**
Kardiolog – **Kardioložka**
Specialista – **Specialistka**
Imunolog – **Imunoložka**
Terapeut – **Terapeutka**
Fyzioterapeut – **Fyzioterapeutka**
Medik – **Medička**
Radiolog – **Radioložka**
Pediater – **Pediatrica**
Gynekolog – **Gynekoložka**
Psychiatr – **Psychiatrica**
Hematolog – **Hematoložka**
Revmatolog – **Revmatoložka**
Specialista – **Specialistka**
Profesionál – **Profesionálka**

PROFESE V PLURÁLU – MUŽSKÝ I ŽENSKÝ ROD

Uved'te profese v množném čísle.

Radiolog, pediatr, internista, specialista, profesionál, hematolog, pacient, alergolog, ortoped, chirurg, hematolog, laborant, asistent, kardiolog, operatér, medik

Radiologové, pediatři, internisté, specialisté, profesionálové, hematologové, pacienti, alergologové, ortopedi, chirurgové, laboranti, asistenti, kardiologové, operatéři, medici

a) Zapište, kdo pracuje na oddělení. Slova v závorkách uveďte ve správné formě nominativu plurálu.

V naší nemocnici pracují **LÉKAŘI SPECIALISTÉ**. Na kardiologii pracují dva **KARDIOLOGOVÉ** a tři **ASISTENTI**. Na chirurgii pracují čtyři **OPERATÉŘI**. Dva **ALERGOLOGOVÉ** mají ordinaci ve třetím patře. Vedle nich mají ordinaci **ORTOPEDI**. **INTERNISTÉ, PEDIATŘI, LOGOPEDI A MEDICI** se pravidelně setkávají na obědě v jídelně. **ASISTENTI, NEUROLOGOVÉ A PSYCHIATŘI** spolu spolupracují na těžkých případech. **LABORANTI A HEMATOLOGOVÉ** právě mluví o výsledcích testů našeho nového pacienta. **PACIENTI** leží na lůžkovém oddělení. Všichni **KOLEGOVÉ** jsou velcí **PROFESIONÁLOVÉ**.

b) Tučně zvýrazněné části vět přepište v množném čísle.

Pediatr vypsál žádanku pacientovi.

PEDIATŘI VYPSALI

Ortoped prováděl totální endoprotézu několik hodin.

ORTOPEDI PROVÁDĚLI

Chirurg udělal pacientovi sádrovou fixaci.

CHIRURGOVÉ UDĚLALI

Laborant přinesl výsledky krevních testů do ordinace.

LABORANTI PŘINESLI

Stomatolog zaplomboval stoličku vlevo dole.

STOMATOLOGOVÉ ZAPLOMBOVALI

Medik četl článek v lékařském časopise.

MEDICI ČETLI

Kardiolog natočil pacientovi EKG.

KARDIOLOGOVÉ NATOČILI

Obvodní lékař poslal pacienta na vyšetření do nemocnice.

OBVODNÍ LÉKAŘI POSLALI

Logoped pomáhal pacientovi odstranit řečové potíže po těžkém úrazu hlavy.

LOGOPEDI POMÁHALI

Neurolog zkoumal projevy migrény.

NEUROLOGOVÉ ZKOUMALI

Alergolog předepsal pacientce antihistaminika.

ALERGOLOGOVÉ PŘEDEPSALI

Gynekolog vysvětloval pacientce rizika rakoviny děložního hrdla.

GYNEKOLOGOVÉ VYSVĚTLOVALI

Farmaceut míchal kapky a masti.

FARMACEUTI MÍCHALI

c) Zapište uvedené do vět profese v plurálu v mužském a ženském rodě.

Např.: Na kardiologii pracují kardiologové a kardioložky.

Na ortopedii pracují **ORTOPEDI** a **ORTOPEDKY**.

Na pediatrii pracují **PEDIATŘI** a **PEDIATRIČKY**.

Na gynekologii pracují **GYNEKOLOGOVÉ** a **GYNEKOLOŽKY**.

V laboratoři pracují **LABORANTI** a **LABORANTKY**.

Na interně pracují **INTERNISTÉ** a **INTERNISTKY**.

Na alergologii pracují **ALERGOLOGOVÉ** a **ALERGOLOŽKY**.

Na imunologii pracují **IMUNOLOGOVÉ** a **IMUNOLOŽKY**.

Na neurologii pracují **NEUROLOGOVÉ** a **NEUROLOŽKY**.

Na chirurgii pracují **CHIRURGOVÉ** a **CHIRURŽKY**.

Na psychiatrii pracují **PSYCHIATŘI** a **PSYCHIATRIČKY**.

Na urologii pracují **UROLOGOVÉ** a **UROLOŽKY**.

Na revmatologii pracují **REVMATOLOGOVÉ** a **REVMATOLOŽKY**.

CVIČENÍ DEKLINACE PROFESÍ V ŽENSKÉM A MUŽSKÉM RODĚ

f) Zapište správné formy slovních spojení na základě zadání.

Zkušený chirurg – *gen.sg.* – **zkušeného chirurga**
Talentovaná medička – *dat.sg.* – **talentované medičky**
Specialista neurolog – *dat.sg.* – **specialistu neurologovi**
Nadějný medik – *lok.pl.* – **nadějných medicích**
Náš imunolog – *ak.sg.* – **našeho imunologa**
Výborná gynekoložka – *inst.pl.* – **výbornými gynekoložkami**
Přední diagnostik – *lok.pl.* – **předních diagnosticích**
Znamení ortopedka – *gen.pl.* – **znamení ortopedek**
Naše stážistka – *dat.sg.* – **našemu stážistovi**
Milá kolegyně – *ak.sg.* – **milou kolegyni**
Mladý kardiolog – *dat.pl.* – **mladým kardiologům**
Váš psychiatr – *gen.sg.* – **vašeho psychiatra**
Starší lékař – *gen.pl.* – **starších lékařů**
Kolega laborant – *dat.pl.* – **kolegům laborantům**
Profesionální pediatrička – *dat.sg.* – **profesionální pediatričky**

g) Doplňte správné formy substantiv ze závorek do vět.

(*Pan kolega Novák*), pojdte se podívat na ten rentgenový snímek!

Pane kolego Nováku

Promluvili jsme si s (*medici*) a (*medičky*).

Mediky a medičkami

Naši (*stážisti*) a (*stážistky*) získali významné ocenění za svůj výzkum.

Stážisti a stážistky

Dva z mých (*pacienti*) minulý měsíc navštívili (*kolegyně*) (*alergoložka*).

Pacientů, kolegyni alergoložku

Nikdy nemluvím o svých (*kolegové lékaři*) za jejich zády.

Kolezích lékařích

Naším (*internisté*) se podařilo zahájit zajímavý výzkum.

Internistům

Operaci menisku u několika (*fotbalisté*) provedlo pět našich předních (*chirurgové, ortopedi, operatéři*).

Fotbalistů, chirurgů, ortopedů, operátérů

Kamarádka se vždycky chtěla stát (*oftalmoložka*) a dnes je úspěšnou (*medička*), která spolupracuje s (*oftalmologové*) v rámci své studijní stáže.

Oftalmoložkou, medičkou, oftalmology

h) Přepište věty v jednotném čísle.

Kolegové internisté psali lékařské zprávy.

Kolega internista psal lékařskou zprávu.

Pacienti se ptali na významy svých diagnóz.

Pacient se ptal na význam své diagnózy.

Příznaky těchto onemocnění byly pacientům vysvětleny ortopedy.

Příznak tohoto onemocnění byl pacientovi vysvětlen ortopedem.

Gynekologové se účastnili konferencí.

Gynekolog se účastnil konference.

Kardioložky šly na oběd a potkaly v jídelně kolegy chirurgy.

Kardioložka šla na oběd a potkala v jídelně kolegu chirurga.

Hasiči a záchranáři společně odstraňovali trosky automobilu a vyprošťovali těla pacientů.

Hasič a záchranář odstraňovali trosky automobilu a vyprošťovali tělo pacienta.

Specialisté našich oddělení se zabývají problémy s vazokonstrikcemi.

Specialista našeho oddělení se zabývá problémem s vazokonstrikcí.

Pediatřičky daly novopečeným maminkám užitečné rady.

Pediatřička dala novopečené mamince užitečnou radu.

Imunologové s kolegyňmi imunoložkami publikovali vědecké články.

Imunolog s kolegyní imunoložkou publikovali vědecký článek.

Radiologičtí pracovníci se účastnili důležitého školení.

Radiologický pracovník se účastnil důležitého školení.

i) Přepište věty v množném čísle.

Pacientka chodí na pravidelnou kontrolu ke gynekologovi.

Pacientky chodí na pravidelné kontroly ke gynekologům.

Chirurg a ortoped provádí operaci.

Chirurgové a ortopedi provádí operace.

Imunolog se zapojil do nového výzkumu výskytu infekční choroby.

Imunologové se zapojili do nových výzkumů výskytů infekčních chorob.

Pacient si stěžuje neurologovi na těžkou migrénu.

Pacienti si stěžují neurologům na těžké migrény.

Podle kardiologa tento typ diagnózy není ojedinělým.

Podle kardiologů tyto typy diagnóz nejsou ojedinělými.

Laborantka, která je specialistkou ve svém oboru, provedla důležitý test.

Laborantky, které jsou specialistkami ve svých oborech, provedly důležité testy.

j) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Alergoložka	Alergoložky
2	Alergoložky	ALERGOLOŽEK
3	ALERGOLOŽCE	Alergoložkám
4	Alergoložku	ALERGOLOŽKY
5	ALERGOLOŽKO!	Alergoložky!
6	ALERGOLOŽCE	ALERGOLOŽKÁCH
7	ALERGOLOŽKOU	ALERGOLOŽKAMI

1	Schizofrenik	SCHIZOFRENICI
2	SCHIZOFRENKA	Schizofreniků
3	SCHIZOFRENIKOVI	SCHIZOFRENIKŮM
4	SCHIZOFRENKA	Schizofreniky
5	SCHIZOFRENIKU	SCHIZOFRENICI
6	Schizofrenikovi	SCHIZOFRENICÍCH
7	SCHIZOFRENIKEM	SCHIZOFRENIKY

1	Psycholog	PSYCHOLOGOVÉ
2	PSYCHOLOGA	PSYCHOLOGŮ
3	PSYCHOLOGOVI	Psychologům
4	PSYCHOLOGGA	PSYCHOLOGY
5	PSYCHOLOGU!	PSYCHOLOGOVÉ!
6	Psychologovi	PSYCHOLOZÍCH
7	Psychologem	Psychology

1	Profesionál	PROFESIONÁLOVÉ
2	PROFESIONÁLA	Profesionálů
3	Profesionálovi	Profesionálům
4	PROFESIONÁLA	PROFESIONÁLY
5	PROFESIONÁLE	PROFESIONÁLOVÉ
6	PROFESIONÁLOVI	PROFESIONÁLECH
7	Profesionálem	PROFESIONÁLY

1	Oftalmolog	OFTALMOLOGOVÉ
2	Oftalmologa	Oftalmologů
3	OFTALMOLOGOVI	OFTALMOLOGŮM
4	OFTALMOLOGA	OFTALMOLOGY
5	OFTALMOLOGU	Oftalmologové!
6	OFTALMOLOGOVI	OFTALMOLOZÍCH
7	Oftalmologem	OFTALMOLOGY

1	Fyzioterapeutka	Fyzioterapeutky
2	FYZIOTERAPEUTKY	FYZIOTERAPEUTEK
3	FYZIOTERAPEUTCE	FYZIOTERAPEUTKÁM
4	Fyzioterapeutku	Fyzioterapeutky
5	FYZIOTERAPEUTKO	Fyzioterapeutky!
6	FYZIOTERAPEUTCE	FYZIOTERAPEUTKÁCH
7	FYZIOTERAPEUTKOU	FYZIOTERAPEUTKAMI

CVIČENÍ DEKLINACE FEMININ S KONCOVKOU -E,-IE

g) Uved'te slova ze závorky ve správné formě, v singuláru.

Pacientka trpí (leukemie, anémie, skepse, infekce). – **LEUKEMIÍ, ANÉMII, SKEPSÍ, INFEKCI**
Pacient si stěžuje na (hypertenze, dispnoe, deprese). – **HYPERTENZI, DISPNOI, DEPRESI**
Musíme provést (repozice, fixace, reoperace, vakcinace). – **REPOZICI, FIXACI, REOPERACI, VAKCINACI**
Pacientovi musíme podat (infuze, anestezie, injekce). – **INFUZI, ANESTEZII, INJEKCI**
Doktor doporučil (fyzioterapie, hospitalizace, vakcinace, medikace). – **FYZIOTERAPII, HOSPITALIZACI, VAKCINACI, MEDIKACI**
Doktorka pacienta poslala na (ultrasonografie, bronchoskopie, laparoskopie). – **ULTRASONOGRAFII, BRONCHOSKOPII, LAPAROSKOPII**
Medik měl (praxe) na (ortopedie, patologie, chirurgie, gynekologie). – **PRAXI, ORTOPEDII, PATOLOGII, CHIRURGII, GYNEKOLOGII**
Asistent pracoval v (ordinace, ambulance, márnice). – **ORDINACI, AMBULANCI, MÁRNICI**
Lékařka zjistila u pacienta (infekce, embolie, ischemie). – **INFEKCI, EMBOLII, ISCHEMII**
Pacient prodělal (operace), ale kvůli (komplikace) musel podstoupit (reoperace). – **OPERACI, KOMPLIKACI, REOPERACI**
Specialisté operovali pacienta s poraněnou (bránice, pohrudnice, sliznice). – **BRÁNICÍ, POHRUDNICÍ, SLIZNICÍ**
Z hlediska (etiologie) rozlišujeme primární a sekundární plicní (hypertenze). – **ETIOLOGIE, HYPERTENZI**
Hledal v literatuře symptomy typické pro plicní (hypertenze). – **HYPERTENZI**

h) Uved'te slova ze závorky ve správné formě plurálu.

Pacientka trpí (deprese, alergie, fobie). – **DEPRESEMI, ALERGIEMI, FÓBIEMI**
Lékař provedl několik (endoskopie, kolonoskopie, anestezie, vakcinace, biopsie). – **ENDOSKOPIÍ, KOLONOSKOPIÍ, ANESTEZIÍ, VAKCINACÍ, BIOPSÍ**
Některé choroby dělíme podle (klasifikace). – **KLASIFIKACÍ**
Lékaři u alkoholově závislého pacienta bojují s opakovanými (intoxikace, deprese, skepse). – **INTOXIKACEMI, DEPRESEMI, SKEPSEMI**
V našem městě se nachází (nemocnice), ve kterých je mnoho (ordinace) profesionálních lékařů různých (specializace). – **NEMOCNICE, ORDINACÍ, SPECIALIZACÍ**
Na přednášce profesor hovořil o druzích (encefalopatie) a (polyneuropatie). – **ENCEFALOPATÍ A POLYNEUROPATÍ**
V knize našel obrázky s popisy a (definice) pojmů, které potřeboval ke zkoušce. – **DEFINICEMI**
O těch (definice) pak debatoval s kolegy. – **DEFINICÍCH**

i) Určete pád, rod a číslo u vyznačených slov.

Onemocnění bylo způsobeno bakteriemi. – **INST., PL.**
Podle patogeneze rozlišujeme primární a sekundární choledocholitízu. – **GEN., SG.**
K etiologii cholelitiázy patří zánět, hemolýza a dieta s vysokým obsahem tuků. – **DAT. SG., NOM. SG.**
Mezi příznaky plicní hypertenze patří nejčastěji slabost, únava, nevykonnost, dušnost, závrať a mdloby. – **GEN., SG.**
Pojmem palpitace označujeme stavy bušení srdce. – **NOM., SG.**
Při diagnostice plicní hypertenze sehrává důležitou roli sám nemocný. – **GEN., SG.**
Von Willebrandova choroba patří k vrozeným koagulopatiím. – **DAT., PL.**
Přivádění odkysličené krve k alveolům a odvádění okysličené krve se nazývá plicní perfuzí. – **INST., SG.**
Metabolické a toxické encefalopatie a neuropatie jsou sekundární, tedy získané poruchy. – **NOM., PL.**
O abstinenci hovoříme zejména v případě závislosti na drogách nebo alkoholu. – **LOK., SG.**
Pacient se nemohl zbavit závislosti na drogách, a hlavně na extázi. – **LOK., SG.**
U intoxikace rozlišujeme dva možné případy – intoxikaci přírodními toxiny nebo umělými chemickými látkami a intoxikaci vzniklou nadměrným užitím alkoholu či jiných návykových látek. – **GEN., SG.; NOM., SG.; NOM., SG.**

j) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Infekce	Infekce
2	INFEKCE	INFEKČÍ
3	INFEKCI	INFEKČÍM
4	INFEKCI	Infekce
5	INFEKCE	Infekce!
6	INFEKCI	INFEKČÍCH
7	INFEKČÍ	INFEKCEMI

1	Dislokace	DISLOKACE
2	Dislokace	DISLOKACÍ
3	Dislokaci	DISLOKACÍM
4	DISLOKACI	Dislokace
5	DISLOKACE	Dislokace!
6	DISLOKACI	DISLOKACÍCH
7	DISLOKACÍ	DISLOKACEMI

1	Anémie	ANÉMIE
2	Anémie	ANÉMIÍ
3	ANÉMII	ANÉMIÍM
4	ANÉMII	Anémie
5	Anémie!	Anémie!
6	ANÉMII	ANÉMIÍCH
7	ANÉMIÍ	ANÉMIEMI

1	Alergie	Alergie
2	ALEGIE	ALERGÍÍ
3	ALERGII	ALERGÍÍM
4	ALERGII	ALERGIE
5	Alergie!	ALERGIE
6	ALERGII	ALERGÍÍCH
7	ALERGÍÍ	Alergiemi

1	Sepse	SEPSE
2	Sepse	SEPSÍ
3	Sepsi	SEPSÍM
4	SEPSI	SEPSE
5	SEPSE	SEPSE
6	SEPSI	SEPSÍCH
7	SEPSÍ	Sepsemi

1	Deprese	DEPRESE
2	Deprese	Depresí
3	DEPRESI	DEPRESÍM
4	DEPRESI	DEPRESE
5	DEPRESE	DEPRESE
6	DEPRESI	DEPRESÍCH
7	DEPRESÍ	Depresemi

1	Terapie	TERAPIE
2	TERAPIE	TERAPIÍ
3	TERAPII	TERAPIÍM
4	TERAPII	TERAPIE
5	TERAPIE	TERAPIE
6	TERAPII	TERPIÍCH
7	Terapií	Terapiemi

k) Doplňte tabulku skloňování v singuláru.

1	Sekundární plicní hypertenze
2	Sekundární plicní hypertenze
3	Sekundární plicní hypertenzi
4	Sekundární plicní hypertenzi
5	Sekundární plicní hypertenze
6	Sekundární plicní hypertenzi
7	Sekundární plicní hypertenzí

1	Magnetická rezonance
2	Magnetické rezonance
3	Magnetické rezonanci
4	Magnetickou rezonanci
5	Magnetická rezonance
6	Magnetické rezonanci
7	Magnetickou rezonancí

1	Rozsáhlá plicní embolie
2	Rozsáhlé plicní embolie
3	Rozsáhlé plicní embolii
4	Rozsáhlou plicní embolii
5	Rozsáhlá plicní embolie
6	Rozsáhlé plicní embolii
7	Rozsáhlou plicní embolií

1	Anoxická encefalopatie
2	Anoxické encefalopatie
3	Anoxické encefalopatii
4	Anoxickou encefalopatii
5	Anoxická encefalopatie
6	Anoxické encefalopatii
7	Anoxickou encefalopatií

I) Zapište správné formy slovních spojení dle zadání.

Kapénková infekce – gen.pl. – **kapénkových infekcí**
Pokročilá degenerace – dat.pl. – **pokročilým degeneracím**
Protržená pohrudnice – ak.sg. – **protrženou pohrudnici**
Nutná edukace – ins.sg. – **nutnou edukací**
Nevyhnutelná chemoterapie – ins.pl. – **nevyhnutelnými chemoterapiemi**
Krevní cirkulace – dat.sg. – **krevním cirkulacím**
Vitální funkce – gen.pl. – **vitálních funkcí**
Prenatální péče – gen.sg. – **prenatální péče**
Cévní transplantace – lok.sg. – **cévní transplantaci**
Snížená saturace – ak.sg. – **sníženou saturací**
Značná apatie – ins.sg. – **značnou apatií**
Mentální retardace – gen.pl. – **mentálních retardací**
Těžká epilepsie – lok.sg. – **těžkou epilepsií**
Nečekaná reakce – lok.pl. – **nečekaných reakcích**
Tepová frekvence – gen.sg. – **tepové frekvence**
Srdeční akce – dat.pl. – **srdečním akcím**
Asymptomatická fáze – ins.sg. – **asymptomatickou fází**
Střevní perforace – ins.sg. – **střevní perforací**
Mozková ischemie – dat.sg. – **mozkové ischemii**
Nutná profylaxe – lok.sg. – **nutné profylaxi**
Krycí fólie – ak.pl. – **krycí fólie**
Základní klasifikace – lok.pl. – **základních klasifikací**
Peritoneální koagulace – gen.sg. – **peritoneální koagulace**
Genetická mutace – ins.pl. – **genetickými mutacemi**
Účinná vakcinace – gen.pl. – **účinných vakcinací**
Celková anestezie – lok.sg. – **celkové anestezii**
Podrážděná sliznice – dat.pl. – **podrážděným sliznicím**
Laická resuscitace – ak.sg. – **laickou resuscitaci**
Koronární arterie – dat.sg. – **koronární arterii**
Mitrální insuficience – lok.sg. – **mitrální insuficienci**
Náhlá euforie – ins.pl. – **náhlými euforiemi**
Dusíková bilance – ak.sg. – **dusíkovou bilanci**
Jaterní funkce – ins.pl. – **jaterními funkcemi**
Snížená koncentrace – lok.pl. – **snížených koncentracích**

DEKLINACE FEMININ S KONCOVKOU –EA,-OA

f) Doplněte správné formy substantiv v singuláru i plurálu k uvedeným předložkám.

K (gonorea) – **k gonorei**
Bez (amenorea) – **bez amenorey**
V (urea) – **v urei**
Skrz (trachea) – **skrz tracheu**
Bez (nauzea) – **bez nauzey**
O (seborea) – **o seborei**
Pro (lymforea) – **pro lymforeu**
S (diarea) – **s diareou**
Při (likvorea) – **při likvorei**
U (gonorea) – **u gonorey**

g) Spojte k sobě cizí název a definici v češtině.

Gonorea Kapavka
Amenorea Vynechání menstruačního cyklu
Otorea Únik likvoru z ucha
Likvorea Odtékání mozkomíšního moku
Urea Moč
Rinorea Únik likvoru nosem
Trachea Průdušnice
Nauzea Nevolnost

h) Zapište správné formy slov z nabídky do vět.

3. *Likvor, rinorea, likvorea*

RINOREOU označujeme únik **LIKVORU** dutinou nosní. Obecně odtékání mozkomíšního moku v důsledku komunikace mezi subarachnoidálním a extrakraniálním prostorem označujeme termínem **LIKVOREA**.

4. *Urea (2x), resorpce, funkce, diuréza, filtrace, exkrece*

UREA neboli močovina je degradační produkt aminokyselin a proteinů. Z organismu se vylučuje ledvinami a sice glomerulární **FILTRACÍ** a tubulární **RESORPCÍ**. Při zvýšené **DIURÉZE** je nižší a při snížené se naopak zvyšuje. Koncentrace **UREY** v krvi je závislá na obsahu bílkovin v potravě, **EXKRECI** ledvinami a metabolické **FUNKCI** jater.

i) Zapište správné formy slovních spojení dle zadání.

Spánková apnoe – gen.sg. – **spánkové apnoe**

Těžká gonorea – ak.sg. – **těžkou gonoreu**

Silná otorea – ak.sg. – **silnou otoreu**

Primární apnoe – dat.sg. – **primární apnoi**

Náhlá rinorea – lok.sg. – **náhlé rinorey**

Poškozená trachea – gen.pl. – **poškozených tracheí**

Nečekaná amenorea – ins.sg. – **nečekanou amenoreou**

Nepříjemná nauzea – lok.pl. – **nepříjemných nauzeách**

j) Doplňte slova z nabídky do vět ve správné formě a podle kontextu.

Nabídka: *gonorea, dysmenorea (2x), hypomenorea, apnoe (2x)*

5. Pacientka navštívila lékaře z důvodu problému s menstruačním cyklem. Stěžovala si na slabé krvácení, které navíc bývá málo časté. Lékař diagnostikoval **HYPOMENOREU**.
6. Pacientka se obrátila na lékařskou pomoc z důvodu extrémně silných menstruačních bolestí. Diagnóza se nazývá **DYSMENOREA**. Vlivem **DYSMENOREY** musí pacientka užívat silná analgetika, aby mohla fungovat v běžném životě. Stav ji natolik omezoval a trápil, že potřebovala pomoc lékaře.
7. Bakteriální infekce způsobena gramnegativním diplokokem *Neisseria gonorrhoeae* postihuje urogenitální ústrojí. Pacienti s **GONOREOU** trpí uretritidou a teplotami.
8. Apnoická pauza neboli **APNOE** je stav, při kterém dochází k opakovanému nekontrolovatelnému zadržení dechu. Spánkovou **APNOI** doprovází pokles saturace krve kyslíkem nebo i bradykardie.

DEKLINACE MASKULIN A NEUTER ZAKONČENÝCH NA –US,-IUS,-EUS,-UM,-MA

f) Zapište správné tvary slovních spojení podle zadání.

Širokospektré antibiotikum – gen.sg. – **širokospektrého antibiotika**
Nebezpečné narkotikum – nom.pl. – **nebezpečná narkotika**
Žluté sputum – lok.sg. – **žlutém sputu**
Účinné analgetikum – ak.pl. – **účinná analgetika**
Lékařské sympozium – lok.pl. – **lékařských sympoziích**
Těžké trauma – dat.sg. – **těžkému traumatu**
Nevhodné klima – ins.sg. – **nevhodným klimatem**
Alkoholové delirium – lok.sg. – **alkoholovém deliriu**
Poškozený meniskus – gen.pl. – **poškozených menisků**
Hluboké kóma – lok.sg. – **hlubokém kómatu**
Menstruační cyklus – gen.sg. – **menstruačního cyklu**
Poškozený parasympatikus – dat.sg. – **poškozenému parasympatiku**
Zlomený metatarsus – gen.pl. – **zlomených metatarsů**
Zajímavý bonus – ins.sg. – **zajímavým bonusem**
Barevné spektrum – gen.sg. – **barevného spektra**
Důležité kritérium – lok.pl. – **důležitých kritériích**
Pokročilé stadium – ins.pl. – **pokročilými stadii**
Známý mýtus – lok.sg. – **známém mýtu**

g) Zapište správné formy slovních spojení v závislosti na uvedených slovech.

U (hemolytický ikterus) – **hemolytického ikteru**
Vznik (granulom) – **glaukomu**
Přítomnost (sérom) v ráně – **séromu**
S (pruritus) kůže – **pruritem**
Ve (speciální spánková laboratoř) – **speciální spánkové laboratoři**
U (obstrukční ikterus) – **obstrukčního ikteru**
V (sérum) – **séru**
Vlivem (defekt) chlopně – **defektu**
Podání (antidotum) – **antidota**
Bez (spazmolitikum) – **spazmolitika**
Příčina (pneumothorax) – **pneumothoraxu**
O (hepatocelulární ikterus) – **hepatocelulárním ikteru**
V (proximální tubulus) – **proximálním tubulu**
Při (perniciosní anémie) – **perniciosní anémii**
Porucha (autistické spektrum) – **autistického spektra**

h) Doplňte do vět správné formy slov ze závorek.

Specialisté neurologové hovořili o **ZAJÍMAVÝCH TÉMATECH** týkajících se **MODERNÍ NEUROVĚDY** a objevech v oblasti fungování mozku a zejména **THALAMU**. Na tomto **SCHÉMATU** je zobrazeno fungování míšního **REFLEXU**. Pacient s **IKTEREM** vykazoval příznaky žlutého zabarvení tkání, které je patrné na kůži, na **SLIZNICI** a očních **BĚLMECH** postiženého. **IKTERUS** vzniká ve chvíli, kdy se v těle začne hromadit bilirubin. Porucha může být na jakékoliv **ÚROVNI** jeho **METABOLISMU**.

i) Doplňte chybějící informace do tabulek.

1	Těžké trauma	Těžká traumata
2	Těžkého traumatu	Těžkých traumat
3	Těžkému traumatu	Těžkým traumatům
4	Těžké trauma	Těžká traumata
5	Těžké trauma!	Těžká traumata!
6	Těžkém traumatu	Těžkých traumatech
7	Těžkým traumatem	Těžkými traumaty

1	Spánková apnoe	Spánkové apnoe
2	Spánkové apnoe	Spánkových apnoí
3	Spánkové apnoi	Spánkovým apnoím
4	Spánkovou apnoi	Spánkové apnoe
5	Spánková apnoe!	Spánkové apnoe!
6	Spánková apnoi	Spánkových apnoích
7	Spánkovou apnoí	Spánkovým apnoím

1	Prospěchové stipendium	Prospěchová stipendia
2	Prospěchového stipendia	Prospěchových stipendií
3	Prospěchovému stipendiu	Prospěchovým stipendiím
4	Prospěchové stipendium	Prospěchová stipendia
5	Prospěchové stipendium!	Prospěchová stipendia!
6	Prospěchovém stipendiu	Prospěchových stipendiích
7	Prospěchovým stipendiem	Prospěchovými stipendii

1	Zajímavé téma	Zajímavá témata
2	Zajímavého tématu	Zajímavých témat
3	Zajímavému tématu	Zajímavým tématům
4	Zajímavé téma	Zajímavá témata
5	Zajímavé téma!	Zajímavá témata!
6	Zajímavém tématu	Zajímavých tématech
7	Zajímavým tématem	Zajímavými tématy

1	Nebezpečné narkotikum	Nebezpečná narkotika
2	Nebezpečného narkotika	Nebezpečných narkotik
3	Nebezpečnému narkotiku	Nebezpečným narkotikům
4	Nebezpečné narkotikum	Nebezpečná narkotika
5	Nebezpečné narkotikum!	Nebezpečná narkotika!
6	Nebezpečném narkotiku	Nebezpečných narkoticích
7	Nebezpečným narkotikem	Nebezpečnými narkotiky

1	Menstruační cyklus	Menstruační cykly
2	Menstruačního cyklu	Menstruační cyklů
3	Menstruačnímu cyklu	Menstruační cyklům
4	Menstruační cyklus	Menstruační cykly
5	Menstruační cykle!	Menstruační cykly!
6	Menstruačním cyklu	Menstruačních cyklech
7	Menstruačním cyklem	Menstruačními cykly

1	Komplikovaný ileus	Komplikované iley
2	Komplikovaného ileu	Komplikovaných ileů
3	Komplikovanému ileu	Komplikovaným ileům
4	Komplikovaný ileus	Komplikovaný iley
5	Komplikovaný ilee!	Komplikované iley!
6	Komplikovaném ileu	Komplikovaných ileech
7	Komplikovaným ileem	Komplikovaný iley

1	Nazelenalé sputum	Nazelenalá sputa
2	Nazelenalého sputa	Nazelenalých sput
3	Nazelenalému sputu	Nazelenalým sputům
4	Nazelenalé sputum	Nazelenalá sputa
5	Nazelenalé sputum!	Nazelenalá sputa!
6	Nazelenalém sputu	Nazelenalých sputech
7	Nazelenalým sputem	Nazelenalými sputy

1	Dlouhodobé kóma	Dlouhodobá kómata
2	Dlouhodobého kómatu	Dlouhodobých kómat
3	Dlouhodobému kómatu	Dlouhodobým kómatům
4	Dlouhodobé kóma	Dlouhodobá kómata
5	Dlouhodobé kóma!	Dlouhodobá kómata!
6	Dlouhodobém kómatu	Dlouhodobých kómatech
7	Dlouhodobým kómatem	Dlouhodobými kómaty

Slova z nabídky doplňte do vět ve správné formě na základě kontextu věty. Některá slova je třeba použít v plurálu!

Nabídka: vízum, datum, konference, minimum, maximum, lyceum, jubileum, citrus, sanatorium, trauma, imunosupresivum, kritérium, anabolismus, farmacie, hypertenze, disekce, morfium, klasifikace, eustres, karcinom, apatie, symptom, mechanismus, luxace, septum, orgán, studium, katabolismus, resuscitace

Specialisté si před cestou na **konferenci** museli vyřídit **víza**.

Podle **data** vystavení vidíte, že je recept propadlý a nyní si léky již vyzvednout nemůžete.

Laik dokázal úspěšně provést **resuscitaci** s **minimem** odborných medicínských znalostí a zachránil tak tomu muži život.

Pacient byl operován po těžkém **traumatu**, a i když lékaři dělali **maximum**, nakonec svému zranění podlehl.

Studenti zdravotnického **lycea** přišli do nemocnice na exkurzi.

Pacientce bylo diagnostikována vrozená srdeční vada zvaná defekt komorového **septa**.

Kolegové se sešli, aby mohli pogratulovat primáři k životnímu **jubileu**.

Luxaci označujeme stav, kdy dojde ke zranění kloubu způsobeným vychýlením kloubní hlavice z kloubního pouzdra.

Po transplantaci ledviny byla pacientu podána **imunosupresiva** pro zabránění odmítnutí transplantovaného **orgánu**.

Uchazeč o **studium** na lékařské fakultě splnil všechna **kritéria** přijímací zkoušky.

Naše mladá kolegyně se rozhodla změnit specializaci a přihlásila se na **farmacii**.

Kvůli **hypertenzi** bylo pacientce doporučeno změnit povolání.

U pacienta došlo k **disekci** aorty, kdy krev začala proudit i mezi vrstvami stěny aorty.¹⁷

Po podání **morfinu** se pacientovi ulevilo od kruté bolesti.

Profesor vysvětloval studentům **klasifikaci** zlomenin podle Tscherneho.

Eustresem označujeme druh stresu, který lidské tělo pociťuje při prožití pozitivního zážitku.

Po operaci **karcinomu** pacienta čekala dlouhá rehabilitace.

Pacientka trpící depresemi vykazovala **apatii**.

Na základě **symptomů** popsaných pacientem lékař stanovil správnou diagnózu.

Učitel vysvětloval studentům principy základních transportních **mechanismů** v buňce.

Studenti si před testem povídali o **anabolismu** a **katabolismu**.

Čeština krásná, aneb i v lékařské terminologii zkracujeme a utváříme hovorové tvary

¹⁷ <https://www.fnhk.cz/kch/hrudni-aorta/onemocneni-hrudni-aorty>

d) Ke slangovým a substandartním lékařským názvům doplňte oficiální spisovný termín.

Sono – **sonografické vyšetření**
Angio – **angiografie**
Vitálka – **vitální funkce**
Centrál – **centrální žilní katetr**
Fibrómek – **malý fibrom**
Embolka – **embolie**
Odmašťovna – **protialkoholní léčebna**
Višňák – **balzám Višněvského**
Schizouš – **schizofrenik**
Lymfáče – **lymfocyty**
Mentál – **mentálně retardovaný člověk**
Ležák – **pacient upoutaný k lůžku**
Mrzák – **pacient s trvalým handicapem**
Ibáč – **ibalgin** (běžné analgetikum)
Feťák – **narkoman**
Alkáč – **pacient závislý na alkoholu, alkoholik**
Čtyřka – **pokoj č. 4**
Gyps – **sádrová fixace**

Nápověda:

Angiografie, sádrová fixace, malý fibrom, pacient s trvalým handicapem, vitální funkce, mentálně retardovaný člověk, narkoman, sonografické vyšetření, embolie, centrální žilní katetr, schizofrenik, Višněvského balzám, lymfocyty, protialkoholní léčebna, pacient upoutaný k lůžku, ibalgin (běžné analgetikum), pacient závislý na alkoholu/alkoholik, pokoj č. 4

e) Pacienti nerozumí. Odpovídejte na jejich otázky.

Manželka mi řekla, že jsem schizouš. Co to znamená? – **schizofrenik**
Nevíte, co mi to doporučila paní lékárnice? Říkala, že si mám koupit višňák. – **balzám Višněvského**
Pan doktor mě poslal na sono. Můžete mi říct, co to je a jak to probíhá? – **sonografické vyšetření**
Co mi to zavedete? Centrál? Co to znamená? – **centrální žilní katetr**
Kamarádka říkala, že můžu mít zvýšené lymfáče, ale nevím, co to je. Vysvětlíte mi to? – **lymfocyty**
Sestřička mi říkala, že mě posílají na vyšetření na embolku. Co je to za diagnózu? – **embolie**

f) Přepište do spisovné češtiny.

Doktor mi řekl, ať si to mažu višňákem.

Doktor mi řekl, ať si to mažu Višněvského balzámem.

Ten chlap je po tý bouračce mrzák. Ale měl štěstí, že nezůstal úplnej ležák.

Ten muž je po té autonehodě handicapovaný. Ale měl štěstí, že nezůstal upoutaný k lůžku.

Bolí mě hlava, jak střep, tak jsem vzala ibáč.

Hodně mě bolí hlava, tak jsem si vzala ibalgin.

Viděls toho feťáka na náměstí?

Viděl jsi toho narkomana na náměstí?

Náš soused je pěkněj alkáč. Už dvakrát byl v odmašťovně, ale nijak mu to nepomohlo.

Náš soused je silný alkoholik. Už dvakrát byl v léčebně, ale nijak mu to nepomohlo.

Ten kluk se praštil do hlavy a je z něj totální mentál.

Ten kluk se udeřil do hlavy a je úplně mentálně retardovaný.

Co ta holka na čtyřce? Vitálka dobrá?

Co ta dívka na pokoji č. 4? Vitální funkce jsou dobré?

Doktorka mě poslala na rentgen a teď mám nohu v gypsu.

Doktorka mě poslala na rentgen a teď mám nohu v sádře/sádrové fixaci.

Prej, že Honza furt slyší hlasy. Je snad schizouš nebo co?

Prý, že Jan pořád slyší hlasy. Je snad schizofrenik?

Vyšetříme lymfáče a uvidíme, co dál.

Vyšetříme lymfocyty a uvidíme, co dál.

Zaveďte mu centrá!l

Zaveďte mu centrální žilní katetr!

Tak snad to nebude embolka.

Tak snad to nebude embolie.

ODVOZOVÁNÍ SLOV

a) Na základě uvedeného vzoru doplňte k uvedeným substantivům slovesa (verba) s použitím sufixu –ovat.

Komplikace – **komplikovat**
Infikace – **infikovat**
Práce – **pracovat**
Intoxikace – **intoxikovat**
Klasifikace – **klasifikovat**
Absorpce – **absorbovat**
Aplikace – **aplikovat**
Intubace – **intubovat**
Revize – **revidovat**
Resuscitace – **resuscitovat**
Mutace – **mutovat**
Vakcinace – **vakcinovat**
Demonstrace – **demonstrovat**
Generalizace – **generalizovat**
Lokalizace – **lokalizovat**
Resekce – **resekovat**
Relaxace – **relaxovat**
Korelace – **korelovat**
Koncepce – **koncipovat**
Produkce – **produkovat**
Gradace – **gradovat**
Progrese – **progredovat**
Centralizace – **centralizovat**
Stabilizace – **stabilizovat**
Amputace – **amputovat**
Transplantace – **transplantovat**
Dilatace – **dilatovat**
Selekce – **selektovat**

b) Vysvětlete, co znamenají uvedené názvy úkonů a činností.

Např.: intubovat – provést intubaci pacienta

Transplantovat – provést transplantaci, tedy výměnu např. poškozeného orgánu za zdravý
Relaxovat – nepracovat a věnovat se aktivitám obnovující energetické zásoby člověka
Resuscitovat – provést resuscitaci pacienta, provést úkony k obnovení a zachování vitálních funkcí
Intoxikovat – proces, kdy dojde k intoxikaci, proniknutí toxinu do organismu
Absorbovat – proces absorpce, tekutina se vstřebává do okolního prostředí
Aplikovat – provést aplikaci něčeho někam, nanese masť na postižené místo kůže
Produkovat – vyrábět, vznikat
Progredovat – postupovat
Amputovat – provést amputaci, odstranění části končetiny nebo končetiny celé
Stabilizovat – provést úkony vedoucí ke stabilizaci pacienta, tedy uvedení pacienta do přijatelného stavu vzhledem k závažnosti jeho diagnózy

SOUHRNNÁ CVIČENÍ

Doplňte do vět správné formy slov v závorkách.

I. Totální endoprotéza

Včera odpoledne jsem mluvil s **KOLEGOU ORTOPEDEM**. Byl to zajímavý rozhovor. **KOLEGYNĚ** z **ODDĚLENÍ CHIRURGIE** se také zapojila do debaty. **HLAVNÍM TÉMATEM** byla totální endoprotéza **KYČELNÍHO KLOUBU**. Totální endoprotéza je umělá náhrada **KYČELNÍHO KLOUBU** zahrnující **HLAVICI FEMURU** a acetabulum. **NEJČASTĚJŠÍM DŮVODEM** podstoupení operace, jak vysvětlovali **KOLEGOVÉ**, je problém s **POKROČILOU ARTRÓZOU**, která způsobuje **BOLESTI** a omezení **HYBNOSTI**. Potom **KOLEGOVÉ** hovořili o **DALŠÍCH PŘÍČINÁCH**, mezi které také obvykle patří zlomenina **KRČKU STEHENNÍ KOSTI** u **STARŠÍCH LIDÍ**. Dále pak může být **INDIKACÍ** například nádorové poškození oblasti. Znal jsem **PACIENTA**, který musel jít na tento zákrok kvůli **VROZENÉ DEFORMITĚ KYČELNÍHO KLOUBU**. Také se bojím, že jak tak poslouchám **KOLEGY**, moje babička bude muset podstoupit **REIMPLANTACI PŘEDCHOZÍ NÁHRADY**. Dozvěděl jsem se mnoho **NOVÝCH INFORMACÍ** o **TOMTO TÉMATU**. Je velmi přínosné hovořit s **KOLEGY SPECIALISTY**.

J. Zlomeniny

Zlomenina je porucha **CELISTVOSTI KOSTI**. Je způsobena překonáním **ELASTICKÝCH SCHOPNOSTÍ TKÁNĚ** tlakem, tahem, posunem nebo **KOMBINACÍ** všech uvedených **FAKTORŮ**. Rozlišujeme dva **MECHANISMY** vzniku **FRAKTURY**, a to přímý a nepřímý. V případě **PŘÍMÉHO MECHANISMU**, kdy síla působí přímo v místě **FRAKTURY**. **U DRUHÉHO MECHANISMU** – nepřímého, dochází k působení sil v **OBLASTI** vzdálené od **MÍSTA LOMU**. Zlomeniny vznikající **PŘÍMÝM MECHANISMEM** jsou obvykle provázeny těžkým poškozením **MĚKKÝCH TKÁNÍ**, u zlomenin způsobených **NEPŘÍMÝM MECHANISMEM** kožní kryt nebývá porušen. Podle **ETIOLOGIE** rozlišujeme různé typy **FRAKTUR**: úrazové a spontánní nebo únavové a patologické. Pro **KLASIFIKACI** otevřených zlomenin se řídíme **KLASIFIKACÍ** podle Tscherneho.

K. Diabetes mellitus

V případě **DIABETU** hovoříme o **CHRONICKÉM ONEMOCNĚNÍ** s vysokou **MORBIDITOU** a **MORTALITOU**, jež se projevuje hlavně **HYPERGLYKEMIÍ**. Ta vzniká v důsledku **ABSOLUTNÍHO** či **RELATIVNÍHO** nedostatku **INSULINU**. V posledních desetiletích byl zaznamenán výrazný nárůst, hovoří se také o **EPIDEMII** či **PANDEMII DIABETU**. Příčina **TOHOTO JEVU** tkívá v životním stylu **POPULACE** ekonomicky rozvinutých zemí, kde vidíme nejen nadměrný energetický příjem, ale i sníženou **FYZICKOU AKTIVITU**. Klinicky vyjádřenému **DIABETU MELLITU** s chronickou **HYPERGLYKEMIÍ** často předchází období **PREDIABETU**. Nacházíme v něm již významné biochemické odchylky, avšak ještě nejsou splněna **KRITÉRIA** pro diagnózu **DIABETU**. Mezi stavy označované jako **PREDIABETES** patří hlavně zvýšená **GLYKEMIE** nalačno a porucha glukózové **TOLERANCE**. K narušení **GLUKÓZOVÉHO MECHANISMU** dochází poruchou tvorby nebo **SEKRECE INZULINU** – deficit **INZULINU**. Dále pak **INZULINOVOU RESISTENCÍ**, tzn. poruchou působení **INZULINU**. Může dojít i ke **KOMBINACI** obou **MECHANISMŮ**. Vzácně dochází k poruše **GLUKÓZOVÉHO MECHANISMU** poruchou jiného **MECHANISMU**, který reguluje **GLYKÉMII**.

L. Anémie

Chudokrevnost je český název pro **ANÉMII**. Označuje snížení koncentrace **HEMOGLOBINU** v **KRVI**. Řídíme se podle stanovených mezních hodnot pro určený věk a pohlaví. U mužů je norma **HEMOGLOBINU** 136-176 g/l, a u žen tato hodnota činí 120-168 g/l. Chudokrevnost je často spojená se sníženou **KONCENTRACÍ ERYTROCYTŮ** a **HEMATOKRITU**. Příčinou **ANÉMIE** mohou být ztráty **ERYTROCYTŮ** – hemolýza. Dále sníženou tvorbou **ERYTROCYTŮ** nebo zvýšením objemu **PLAZMY**, což nazýváme relativní, nebo též diluční, **ANÉMIÍ**. Do souboru **SYMTOMŮ**, které provázejí **ANÉMII** řadíme bledost kůže a **SLIZNIC**, únavu, pokles tělesné výkonnosti, **TACHIKARDII**, oběhovou **INSUFICIENCI**, zadýchání při námaze.

M. Nervová soustava – složitý počítač nebo všemocný vládce?

Základní stavba a funkce nervové soustavy

Stavba a činnost nervové soustavy byla dlouho opředena tajemstvím. Prvním, kdo ve svém spisu z roku 170 našeho letopočtu souborně zpracoval učení o **ROLI** mozku jakožto řídicího **ORGÁNU** celého těla, byl **GALÉNOS**. Nebude na škodu, když si v této souvislosti připomeneme alespoň jeden slavných výroků **GALÉNA**: „Mozek je umístěn v hlavě jako velký král ve své **PEVNOSTI**, všechny smysly jsou kolem něho jako služebnictvo a jako **OBĚŽNICE**, což potvrzuje, že sídlo **DUŠE** je nezbytně v tomto **ORGÁNU**.“ **GALÉNOS** také potvrdil funkční souvislost **MÍCHY** s **MOZKEM**, když považoval **MÍCHU** za prodloužený výběžek mozku, jenž slouží k ovládnutí **KONČETIN**. V jeho **PRÁCI** najdeme mnoho správných poznatků o **FUNKCI NERVŮ**.

N. Mozek a jeho stavba

REGULACE nervová umožňuje velmi rychlé **REAKCE ORGANISMU** na rozmanité podněty zevního i vnitřního prostředí. Všechny části těla, všechny orgány jsou prostřednictvím **PERIFERNÍ NERVOVÉ SOUSTAVY** spojeny s **CENTRÁLNÍ NERVOVOU SOUSTAVOU**, a to obojí směrem: dostředivě čili senzitivně i odstředivě, tj. motoricky nebo sekrečně. **CENTRÁLNÍ NERVOVOU SOUSTAVU** tvoří mícha a mozek. Mícha uložená v **PÁTEŘNÍM KANÁLU** má uvnitř **ŠEDOU HMOTU**, zevně **BÍLOU HMOTU**. **ŠEDOU HMOTU** tvoří těla **NEURONŮ**, bílou hmotu výběžky **NEURONŮ** obalené vrstvou **MYELINU**. Mícha je **CENTREM** základních **REFLEXŮ** hybných, svalového napětí, mikčního **REFLEXU**, defekačního, erekčního, ejakulačního i jiných **REFLEXŮ**, jako jsou vazomotorické apod. Kromě toho představuje mícha spojkou mezi **PERIFERIÍ** těla a mozku, a to pomocí **SESTUPNÝCH** a **VZESTUPNÝCH NERVOVÝCH DRAH**.

O. Doplňte do vět správné tvary slov ze závorky.

Kvůli dislokaci fraktury musel pacient na reoperaci.

Na základě vyšetření lékař stanovil terapii a medikaci.

Stav pacienta byl příliš vážný a musel postoupit operaci a následnou hospitalizaci.

Při psychoterapii se ukázalo, že pacient trpí nejen depresí, ale i schizofrenií.

Na sympoziu se hovořilo o chorobách artérií – PL.

Pacientka si stěžovala své gynekoložce na problémy s menstruačním cyklem.

P. Doplňte do vět správné tvary slov z nabídky.

Trachea (2x), laryng, bronchus (PL)

Trachea je trubicovitý orgán, který vede vzduch z laryngu dále do bronchů, přičemž zároveň zlepšuje jeho vlastnosti. Na příčném řezu je patrná základní struktura trachey: ploténky hyalinní chrupavky tvaru podkovy, jejíž oba konce jsou spojené pomocí rovné paries membranaceus z hladké svaloviny a elastických vláken.

POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE

BOJANOVSKÁ, T. PEREBYINIS, D. TROJANOVÁ, P. VIDNEROVÁ, V., 2023.

Český jazyk pro zdravotnické pracovníky B2-1. díl.

Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví.

ISBN 978-80-87023-74-7.

KOČÁREK, Eduard. **Biologie člověka. Biologie pro gymnázia.**

Praha: Scientia, 2010.

ISBN 978-80-86960-47-0.

ROSYPAL, S. et al. **Přehled biologie.**

Praha: Scientia, 1994.

ŠTÍCHA, F. **Velká akademická gramatika spisovné češtiny.**

Praha: Academia, 2021.

ISBN 978-80-200-3185-3.

Internetová příručka, Ústav pro jazyk český AV ČR. Dostupné online na:

<https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=latinismy#bref3>

Onemocnění hrudní aorty, dostupné online na:

<https://www.fnhk.cz/kch/hrudni-aorta/onemocneni-hrudni-aorty>

Urea, dostupné online na:

<https://www.wikiskripta.eu/w/Urea>

Likvoreja, dostupné online na:

<https://www.wikiskripta.eu/w/Likvoreja>

Trachea,

[https://www.wikiskripta.eu/w/Trachea_\(histologie\)](https://www.wikiskripta.eu/w/Trachea_(histologie))

Diabetes Mellitus, dostupné online na:

https://www.wikiskripta.eu/w/Diabetes_mellitus

Zlomeniny, dostupné online na:

https://www.wikiskripta.eu/w/Otev%C5%99en%C3%A9_zlomeniny

Totální endoprotéza kyčelního kloubu, dostupné online na:

https://www.wikiskripta.eu/w/Tot%C3%A1ln%C3%AD_endoprot%C3%A9za_ky%C4%8Deln%C3%ADho_kloubu

